

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ȘI TELEVIZIUNE în perioada 15 octombrie-25 noiembrie 2007

În perioada 15.X.-25.X.2007, au fost monitorizate 6 posturi de radio (Radio România Actualități, Kiss FM, Europa FM, Pro FM, Radio 21, Radio Info Pro) și 12 posturi de televiziune (TVR 1, Antena 1, ProTV, Realitatea, Acasă, Prima TV, TVR 2, TVR Cultural, Național TV, Antena 3, B1 TV, OTV). Alegerea acestora s-a făcut în funcție de mai mulți factori: audiență, acoperire națională, pondere a emisiunilor informative și de dezbatere, asumarea unui rol cultural și educativ.

S-au efectuat 540 de ore de monitorizare, urmărindu-se în special transmisiunile de la ore de vârf, emisiunile de știri și debateri. Au fost monitorizate sub aspect lingvistic doar intervențiile verbale și mesajele scrise (titrări, crawluri) pentru care își asumă responsabilitatea redactorii și colaboratorii posturilor respective, nu și secvențele verbale aparținând invitaților în studio.

În urma unei analize comparative a rezultatelor monitorizării, atragem atenția în primul rând asupra unor neglijențe foarte mari în redactarea crawlurilor (de exemplu: la Antena3), în care apar des cuvinte fără semnele diacritice specifice alfabetului românesc, greșeli de ortografie, greșeli tipice tastării și editării computerizate (contaminări între structuri, elemente parazitare produse de ștergerea incompletă a unei secvențe, cuvinte lipsă etc.), erori grave de punctuație. Întrucât textul scris rămâne mult timp pe ecran sau se reia de mai multe ori, fixându-se în memoria telespectatorului-cititor, erorile din această zonă sunt mult mai grave decât cele din rostire, care pot trece neobservate.

În anexele la acest raport sunt cuprinse listele erorilor înregistrate, însoțite de o scurtă descriere și, de cele mai multe ori, de indicarea variantei corecte. Faptele semnalate nu se plasează totuși la același nivel într-o ierarhie a abaterilor de la corectitudinea limbii. Unele nu constituie greșeli grave, ci doar alegeri neinspirate, între mai multe posibilități admise în limbă, dar respinse de un anumit context stilistic. Altele fac obiectul unor controverse chiar între specialiști, fiind condamnate vehement de unii lingviști, dar acceptate de alții (și în funcție de o modificare în timp a normelor: cu variații reflectate în diferențele dintre edițiile succesive ale dicționarilor și ale îndreptarelor). În fine, sunt greșeli (bâlbâieli, repetiții, cacofonii, clișee) scuzabile în condițiile unei transmisiuni în direct, sub imperiul grabei și al emoției.

Vom insista în cele ce urmează asupra erorilor elementare, unanim recunoscute și care, din păcate, se repetă într-un mod extrem de supărător (cele mai frecvente sunt: dezacordurile, folosirea relativului *care* fără prepoziția cerută, forme precum *vroia*, *să aibe* etc.).

Prezentăm, în continuare, principalele erori, grupate după nivelul lingvistic la care apar: greșeli de ortografie, punctuație, ortoepie, morfologie și sintaxă, lexic și semantică, structură textuală, stilistică și pragmatică.

I. FONETICĂ, ORTOEPIE

În acest domeniu, au fost înregistrate diverse tipuri de greșeli. Cele mai frecvente sunt cacofoniile (și greșelile rezultate din încercarea de evitare a acestora), accentuările greșite, pronunțiile greșite ale unor neologisme și ale unor nume proprii, pronunțiile populare și regionale, precum și cele hipercorecte etc.

1. Cacofonii

1.1. Un tip de greșeală foarte frecvent, scuzabil în exprimarea liberă, dar nu și în cazul citirii unor texte deja redactate, este cacofonia, efect acustic dezagreabil, rezultat din repetarea

sau combinarea sunetelor sau a silabelor în enunț. Această combinare trimite la cuvinte vulgare (tabuuri lingvistice):

- „cântăreța **clarifică care** sunt...” (Acasă TV, 7.XI);
- „ea va juca **câteva** secvențe alături de...” (Acasă TV, 14.XI); corect: „va juca **în** câteva secvențe”;
- „s-au luptat să **supraviețuiască câteva** ore bune” (Național TV, 5.XI);
- „puteți fi la fel **ca cele** două fete” (Prima TV, 21.X); corect: „**ca aceste** două fete”;
- „pe banca **campioanei**” (Pro TV, 25.XI); corect: „**pe banca echipei campioane**”;
- „ca orice **cetățean**” (Radio România Actualități, 17.XI); corect: „ca **orice locuitor**”;
- „**muzica care** s-a făcut odată” (TVR2, 10.XI); corect: „**muzica făcută**”;
- „să se afirme **ca centru** reprezentativ” (TVR Cultural, 28.X); corect: „**drept/în calitate de centru**”;
- „ca să intre **topul la fix**” (Radio Kiss FM, 25.XI); corect: „ca să intre **topul melodiilor la fix**”;

sau, pur și simplu, este disonantă din cauza repetării unor grupuri de sunete:

- „**deoarece cele** mai multe” (Realitatea TV, 16.X); corect: „**deoarece majoritatea**”.

1.2. Recomandabil este ca evitarea cacofoniei să se facă prin reformulare. În multe situații însă, este preferată introducerea unui cuvânt parazit (virgulă, și) între grupurile care se asociază cacofonic. Pentru intervalele monitorizate nu s-a identificat nicio situație în care cacofonia să fie evitată prin rostirea cuvântului *virgulă* (în mod ridicol, pentru că virgula este un semn de punctuație), dar s-au înregistrat destule contexte în care se folosește și:

- „ca **și** concluzie, ce-ar trebui să facem?” (Acasă TV, 23.X); corect: „ca o concluzie”
- „ori ca brand, ori ca **și** creator de evenimente” (TVR Cultural, 28.X); corect: „**drept creator**”
- „**ca și comentator** sportiv” (Radio România Actualități, 25.XI); corect: „**în calitate de comentator**”.

De la contextele în care este justificat (dar nerecomandat) de evitarea cacofoniei, și și-a extins uzul, apărând frecvent, parazit, în contexte în care nu evită o cacofonie, pe lângă prepoziția calității *ca*:

- „e cel mai mare de la noi **ca și** număr de clienți” (Radio România Actualități, 5.XI); corect: „**ca număr**”;
- „lucra **ca și** taximetrist” (Radio InfoPro, 19.X); corect: „**lucra ca taximetrist**”;
- „ce-nseamnă asta... ca **și** decodificare” (Realitatea TV, 14.XI); corect: „**ca decodificare**”;
- „**ca și** tentație de a alege în afara cuplului” (TVR2, 17.XI); corect: „**ca tentație**”.

2. Accentuări greșite. Greșelile de accentuare (prin raportare la DOOM²) privesc mai multe clase de cuvinte.

2.1. Neologisme:

- „o reuniune cu **diaspora** română” (Antena 1, 10.XI); corect: „**diaspora**”;
- „o țară unde **mafia** are o cifră” (Antena 1, 16.XI); corect: „**mafia**”;
- „în casă se afla și o **butelie**” (Național TV, 20.XI); corect: „**butelie**”;
- „neputincioși în fața **furiei** naturii, oamenii...” (TVR2, 24.X); corect: „**furiei**”;
- „nu vă supărați, asta e un **seif** în care intri ca să-ți numeri banii?” (TVR2, 14.XI); corect: „**seif**”;
- „zeci de oameni pasionați de **domino**” (TVR2, 17.XI); corect: „**domino**”;
- „și care a devenit... un **idol** național” (TVR Cultural, 14.XI); corect: „**idol**”;
- „mă gândesc doar la **derbiul** cu Steaua” (Realitatea TV, 15.XI); corect: „**derbiul**” (se acceptă și grafia **derby-ul**);
- „**derby-ul** care este discutat” (B1TV, 8.XI); corect: „**derby-ul**”;
- „în acest moment sunt în **legitimă** apărare” (OTV, 18.XI); corect: „**legitimă**”;
- „un concert cu **caracter** umanitar” (Național TV, 5.XI); corect: „**caracter**”;

- „are un **caracter** național” (B1TV, 28.X); corect: „**caracter**”;
- „președintele Asociației **Editorilor** din România” (TVR2, 24.XI), corect: „**Editorilor**”;
- „odată lansat acest program, **editorii** se pot înscrie în acesta” (Radio Kiss FM, 22.XI); corect: „**editorii**”.

2.2. Cuvinte din fondul vechi:

- „că nu vine poporul român să facă el legea cu **pricina**” (Antena 1, 23.X); corect: „**pricina**”;
- „mâine și **poimâine**” (Pro TV, 17.XI); corect: „**poimâine**”;
- „**încotro**” (Antena 3, 19.X); corect: „**încotro**”;
- „s-a dovedit **dușman** al poporului” (TVR Cultural, 11.XI); corect: „**dușman**”.

2.3. Nume proprii:

- „corespondentul nostru Adrian **Olariu**” (Național TV, 22.X); corect: „**Olariu**”;
- „Alex **Ferariu** vă prezintă știri” (Național TV, 23.X); corect: „**Ferariu**”;
- „aici la noi pe stradă la Horia **Măcelariu**” (Radio 21, 6.X); corect: „**Măcelariu**”;
- „colega mea, Ileana **Pescariu**” (Radio 21, 13.XI); corect: „**Pescariu**”;
- „la telefon este domnul Octavian **Morariu**” (Realitatea TV, 30.X); corect: **Morariu**;
- „Eugen **Coșeriu**” (TVR1, 20.XI); corect: „**Coșeriu**”.

Acest tip de accentuare a numelor proprii este foarte răspândit, pronunția corectă apărând mult mai rar decât cea incorectă. Regula de accentuare este următoarea: numele proprii care provin de la nume de agent (*Olariu, Ferariu, Măcelariu, Pescariu, Morariu, Coșeriu* de la *olar, f(i)erar, măcelar, pescar, morar, coșar/coșer*) se accentuează pe radical, ca substantivele nume de agent corespunzătoare, nu pe segmentul final. Accentul se plasează pe segmentul final în cazul numelor proprii de proveniență grecească (*Caragiū, Catargiū, Vasiliū* etc.); acest ultim tip accentual a fost adoptat, în mod analogic, și pentru numele proprii din prima categorie.

2.4. Forme verbale:

- „**spuneți-mi** și mie...” (Național TV, 15.XI); corect: „**spuneți-mi**”;
- „**spuneți-ne** dacă înaintea apariției...” (Realitatea TV, 12.XI); corect: „**spuneți-ne**”;
- „**spuneți-ne**, domnule ambasador, niște reguli” (TVR Cultural, 30.X); corect: „**spuneți-ne**”;
- „**spuneți-mi** de unde această idee” (TVR Cultural, 20.XI); corect: „**spuneți-mi**”;
- „nu tolerăm asemenea manifestări artistice, **scoteți-le**” (Realitatea TV, 14.XI); corect: „**scoateți-le**”;
- „**credeți-mă!**” (Pro TV, 19.X); corect: „**credeți-mă!**”;
- „**țineți-o**” (TVR1, 3.XI); corect: „**țineți-o**”;
- „**trimiteți-ne** fotografiile” (B1TV, 22.XI); corect: „**trimiteți-ne**”;
- „**făceți-o**” (TVR1, 26.XI); corect: „**faceți-o**”.

Verbele afectate de deplasarea accentului aparțin conjugării a treia (*a spune, a scoate, a crede, a trimite, a face*) și sunt la modul imperativ, persoana a doua plural, de obicei însoțite de forme clitice ale pronumelui personal (din punctul de vedere al accentului, verbul și cliticul atașat lui funcționează ca o singură unitate). În mod normal, verbele de conjugarea a treia au accentul pe radical, însă accentul se deplasează pe sufix sub influența tiparului accentual al verbelor de conjugarea a doua (*a plăcea, a vedea* etc.), ale căror forme de imperativ (și de indicativ prezent) se accentuează pe sufix (*plăceți, vedeți*). Formele incorecte de imperativ ar corespunde deci unor forme neacceptate de infinitiv ca: *a spunea, a scotea, a credea, a ținea, a trimitea, a făcea*.

Un caz special îl reprezintă paradigma de prezent a verbului *a fi* (persoanele întâi și a doua plural), pentru care DOOM¹ accepta forme paralele: *suntẽm/suntẽm, sunteți/sunteți*, dar DOOM² întregistrează numai formele *suntẽm, sunteți*:

- „ca și în episodul trecut, **suntẽm** în biblioteca Televiziunii Române” (TVR Cultural, 20.XI); corect: „**suntẽm**”.

3. Pronunții greșite apar în cazul mai multor clase de cuvinte.

3.1. Neologisme mai vechi în limbă, adaptate la sistemul limbii române, a căror pronunțare greșită nu este tolerabilă:

- „Fără să-l treci pe **ștatul** de plată” (Național TV, 21.XI); corect: „**statul**”;
- „O **siringă** folosită pentru consumul de stupefiante” (Realitatea TV, 31.X); corect: „**seringă**”;
- „**pancardele**” (Radio România Actualități, 8.XI), corect: „**pancartele**”;
- „proprietăți **afrodisiace**” (Radio InfoPro); corect: „**afrodiziace**”;
- „desprinderea **fuselajului**” (Antena 3, 30.X); corect: „**fuzelajului**”;
- „Pe stradă, la **servici**, la magazin” (Realitatea TV, 10.XI); corect: „**serviciu**”;
- „**servici** aveți, din ce trăiți?” (TVR2, 5.XI); corect: „**serviciu**”;
- „Se pot duce la **servici** cu bicicleta” (TVR Cultural, 30.X); corect: „**serviciu**”;

sau mai noi/cu aspect străin, în cazul cărora ezitățile sunt explicabile prin neconcordanța dintre grafie și pronunție:

- [**ruigbi**] (Pro TV, 27.X); corect: „[**ragbi**]”;
- [**ruigbi**], [**roegbi**] (Radio InfoPro, 21.X); corect: „[**ragbi**]”;
- „este o piesă dintr-un [**pațâl**] mai mare” (B1TV, 1.XI); corect: [**pazâl**];
- „[**brocherii**]” (Antena 3, 27.X); corect: „[**brocării**]”.

Greșeli frecvente se înregistrează în reproducerea sunetului **x intervocalic**:

- „rezultatele [**ecsaminărilor**] făcute de...” (Realitatea TV, 4.XI); corect: „[**egzaminărilor**]”;
- „pentru memoria [**ecsilului**] românesc” (TVR Cultural, 9.XI); corect: „[**egzilului**]”;
- „vă propunem acum un [**ecsercițiu**] de stil” (TVR Cultural, 14.XI); corect: „[**egzercițiu**]”;
- „[**ecsemplu**]” (Pro TV, 27.X); corect: „[**egzemplu**]”;
- „să treacă [**ecsamene**]” (B1TV, 28.X); corect: „[**egzamene**]”.

3.2. Nume proprii străine:

- „dacă mă uit numai la [**olempic** marsei]” (B1TV, 22.X); corect: [**olempic**];
- „[**môteñ** rus]” (B1TV, 3.XI); corect: „[**môtañ** rus]”
- „Tribune de Genève [**tribune de geneve**]” (Antena 3, 20.X); corect: [**tribyn dă 3ănev**];
- „Le Figaro [le figaro]” (Antena 3, 25.X); corect: [**lă figaro**];

și, accidental, nume proprii autohtone:

- „locuitorii orașului Ocna **Șugartag**” (Național TV, 5.XI); corect: „**Șugatag**”.

3.3. Pronunții hipercorecte apar în cazurile în care vorbitorul simte o formă ca fiind greșită sau populară/regională și încearcă să o înlocuiască printr-o altă formă, pe care el o consideră corectă:

- „și totuși, **verehetele** de pe deget vă lipsesc” (Acasă TV, 31.X); corect: „**verighetele**”;
- „pe un **petec** de pământ” (Național TV, 23.X); corect: „**petic**”;
- „și-au dat în **petec**” (Pro TV, 18.XI); corect: „**petic**”;
- „să-și ia un bidon de-ăla de **plastec**” (Radio 21, 24.X); corect: „**plastic**”;
- „nu-i poate **împiedeca**” (Antena 3, 25.X); corect: „**împiedica**”;

„și-au întins **tentacolele** în toată lumea” (Acasă TV, 5.XI); corect: „**tentaculele**”;

Unele forme asemănătoare sunt de fapt variante mai vechi ale unor împrumuturi culte, neacceptate ca atare de norma de azi:

- „dorește cineva să **adaoge** ceva?” (Realitatea TV, 29.X); corect: „**adauge**”;
- „**repaos**” (Pro TV, 17.XI); corect: „**repaus**”;
- „**autovehicol**” (Radio InfoPro, 24.X); corect: „**autovehicul**”.

3.4. Pronunții populare, regionale (specifice pentru zona sudică, în special pentru zona Bucureștiului):

- „a ridicat-o din **cenușe**” (Acasă TV, 17.X); corect: „**cenușă**”;

- „la ultima **cămașe** sau la ultima pereche de ciorapi” (TVR Cultural, 11.XI); corect: „**cămașă**”;
- „mai trage din **țigare**” (Radio 21, 31.X); corect: „**țigară**”.

3.5. Pronunții greșite care au drept cauză false analogii:

Pronunția greșită a neologismului *itinerar*, prin analogie cu *onorariu*, *acvariu* etc.:

- „Și ați ajuns la un **itinerariu** european” (TVR Cultural, 30.X); corect: „**itinerar**”.

II. ORTOGRAFIE, PUNCTUAȚIE

Cele mai frecvente greșeli din aceste domenii, extrase mai ales de pe crawl și de pe titraj, privesc folosirea cratimei și a virgulei, scrierea cu unu, doi sau trei *i*, scrierea cu majuscule, grafia numelor proprii, abrevierile. Nu am reluat aici numeroasele greșeli de tehnoredactare (litere sau cuvinte lipsă, folosirea altor ghilimele decât cele românești, lipsa spațiului dintre cuvinte, după punct sau după punctele de suspensie etc.) care pot fi urmărite în tabelele anexe.

1. Greșelile care privesc folosirea cratimei constau atât în apariția acestui semn atunci când nu e cazul, cât și în lipsa lui, în unele contexte în care ar fi fost necesar.

1.1. Cratima apare superfluu în următoarele tipuri de contexte:

(a) în scrierea cuvintelor conținând prefixe sau prefixoide, pentru care se recomandă scrierea legată:

- „operațiune **anti-terorism**” (Național TV, 5.XI); corect: „**antiterorism**”;
- „proteste **anti-guvernamentale**” (Național TV, 22.XI); corect: „**antiguvernamentale**”;
- „guvernul olandez, acuzat că finanțează o organizație **anti-israeliană**” (OTV, 26.X); corect: „**antiisraeliană**”;
- „pregătiri **anti-gripă**” (Antena 3, 30.X); corect: „**antigripă**”;
- „**super-marketuri**” (Antena 3, 3.XI); corect: „**supermarketuri**”;

(b) pentru atașarea articolului la unele substantive neologice, în situațiile în care finala cuvântului permite atașarea directă a acestuia:

- „**laptop-uri**” (Prima TV, 21.X); corect: „**laptopuri**”;
- „**job-ul** tău” (B1TV, 24.XI); corect: „**jobul**”;
- „**summit-ul**” (Antena 3, 19.X); corect: „**summitul**”;

excepție fac cuvintele terminate în *w*, *y*, pentru care se recomandă atașarea articolului prin cratimă:

- „**derbyul**” (Pro TV, 17.X); corect: „**derby-ul**”;

(c) în scrierea unor neologisme, pentru care norma românească este diferită de norma din limba de origine:

- „**week-end-ul** trecut” (Pro TV, 25.XI); corect: „**weekendul**” (cf. fr., engl. *week-end*);
- „minut de reculegere la toate meciurile din **week-end** în memoria lui Dobrin” (OTV, 26.X); corect: „**week-end**”;

(d) accidental, probabil prin falsă analogie cu *într-o*, *dintr-o*:

- „este aceasta **vre-o** sectă” (Acasă TV, 2.XI); corect: „**vreo**”.

1.2. Cratima lipsește în mod nejustificat în următoarele situații:

(a) în structura substantivelor compuse:

- „**prim procuror**” (Pro TV, 26.X); corect: „**prim-procuror**”;
- „**prim ministru**” (TVR1, 20.XI); corect: „**prim-ministru**”;
- „**prim secretar**” (TVR1, 20.XI); corect: „**prim-secretar**”;
- „**plutonier major**” (Prima TV, 31.X); corect: „**plutonier-major**”;
- „**agent șef**” (Prima TV, 5.XI); corect: „**agent-șef**”;
- „**redactor șef adjuncț**” (B1TV, 19.XI); corect: „**redactor-șef**”;
- „în **prim plan**” (TVR2, 25.XI); corect: „**prim-plan**”;
- „**bună credință**” (Prima TV, 2.XI); corect: „**bună-credință**”;

(b) în structura unor adverbe sau adjective compuse:

- „**mâine seară**” (Antena 3, 30.X); corect: „**mâine-seară**”
- „**post mortem**” (Antena 3, 3.XI); corect: „**post-mortem**”;
- „**CFR on line**” (TVR2, 9.XI); corect: „**online/on-line**”;

(c) în structura substantivelor derivate cu prefixul *ex-*, care constituie o excepție de la regula de scriere (fără cratimă) a derivatelor:

- „**ex președinte** al României” (TVR1, 23.XI); corect: „**ex-președinte**”;

(d) în structura unor substantive proprii:

- „**Cluj Napoca**” (B1TV, 19.XI); corect: „**Cluj-Napoca**”.

2. Folosirile greșite ale virgulei constau, de asemenea, atât în apariția ei nejustificată, cât și în lipsa ei din contexte în care normele de punctuație o recomandă.

2.1. Virgula este greșit folosită:

(a) între subiect și predicat:

- „ambasadorul SUA la **București, a declarat**, joi, că...” (B1TV, 15.XI); corect: „ambasadorul SUA la **București a declarat**, joi, că...”;

(b) înaintea conjuncției coordonatoare copulative *și*:

- „eu sunt **tatăl**, și fratele jucătorilor”.

2.2. Virgula ar trebui să apară:

(a) pentru a separa structuri coordonate adversativ sau structuri coordonate cu ajutorul unor elemente corelative:

- „**încerc dar** nu merge” (Pro TV, 19.X); corect: „**încerc, dar** nu merge”;
- „am sperat că putem **învinge dar** [...]” (Pro TV, 4.XI); corect: „am sperat că putem **învinge, dar** [...]”;
- „și **naș și** socru!” (Pro TV, 4.XI); corect: „și **naș, și** socru”;

(b) pentru a delimita apozitia de restul frazei:

- „Piero **Piccinini avocatul** lui Nicolae Mailat” (TVR1, 6.XI); corect: „Piero **Piccinini, avocatul** lui Nicolae Mailat”;
- „a afirmat că **ministrul Justiției Tudor Chiuariu** este un „tânăr mafiot obraznic” (B1TV, 1.XI); corect: „**ministrul Justiției, Tudor Chiuariu, este**”;
- „secretarul PSD, Titus **Corlățean îi** solicită” (Antena 3, 17.X); corect: „secretarul PSD, Titus **Corlățean, îi** solicită”;

(c) pentru a izola circumstanțialele (antepuse sau interpușe; pentru cele postpuse verbului, folosirea virgulei este, de obicei, facultativă):

- „**prin telefon Laura** Codruța Kovesi” (TVR2, 30.X); corect: „**prin telefon, Laura** Codruța Kövesi”;
- „Un **bărbat deși** are 82 de ani și este **bolnav rămâne** în închisoare” (Antena 1, 14.XI); corect: „Un **bărbat, deși** are 82 de ani și este **bolnav, rămâne** în închisoare”;
- „în privința modalității de **vot nu** există” (Antena 3, 25.X); corect: „în privința modalității de **vot, nu** există”;

(d) pentru a marca elipsa verbului:

- „**Copos agresat**” (Prima TV, 29.X); corect: „**Copos, agresat**”.

3. Greșelile de grafie sunt de diverse tipuri.

3.1. Scrierea cu *ii*, în loc de *i* apare, probabil, pentru că forma cu un singur *i* (desinență de plural) este simțită ca fiind incorectă, și atunci se adaugă un alt *i*, care ar fi reprezentat articolul hotărât, însă, în contextele de mai jos, nu există articol:

- „am fost foarte **mândrii** că...” (Acasă TV, 13.XI); corect: „**mândri**”;
- „suntem **membrii ai** acestui grup de state europene, și trebuie” (Antena 3, 3.XI); corect: „**membri**”;
- „dezvăluiri șocante despre ce se întâmplă cu bani **noștrii**” (B1TV, 12.XI); corect: „**noștri**”.

3.2. Scrierea cu *ee*, în loc de *e*

– „fără **a creea** locuri de parcare” (B1 TV, 21.X.2007); corect: „**a crea**”. Forma cu doi **e** a apărut prin analogie cu alte forme din paradigma verbului, unde sunt doi **e**, unul din rădăcină și unul din afix (ex. indicativ prezent: *creează*).

3.3. Scrierea cu *â*:

(a) în anumite situații, pur și simplu nu sunt respectate reglementările academice:

– „**așteptînd**” (TVR1, 16.X); corect: „**așteptând**”;

– „**vînzări**” (TVR1, 16.X); corect: „**vînzări**”;

(b) în altele, reglementările sunt cunoscute, dar aplicate greșit:

– „**bineanteles** ca...” (B1TV, 21.X); corect: „**bineînțeles**” (Adverbul *bineînțeles* se scrie cu **î**, nu cu **â** (întreg textul a fost scris fără diacritice, **â** fiind redat prin **a**); nu se scrie **â**, deși este în interiorul cuvântului, deoarece este un cuvânt compus – *bine* + *înțeles*).

3.4. Grafiile greșite ale unor nume proprii se înregistrează fie ca urmare a faptului că acestea conțin semne inexistente în alfabetul românesc:

– „**Munchen**” (Prima TV, 18.X); corect: „**München**”;

– „**Laura Condruța Kovesi**” (Antena 3, 17.X); corect: „Laura Codruța Kövesi”;

fie, pur și simplu, din necunoaștere:

– „regia Pădurilor **Kronstand**” (Prima TV, 21.X); corect: „**Kronstad**”;

– „**Tokyo**” (Prima TV, 31.X); corect: „**Tokio**”.

3.5. Lipsa majusculilor pentru nume proprii sau pentru denumirea unor instituții:

– „de-aș fi **scufița roșie**” (Pro TV, 27.X); corect: „**Scufița-Roșie**” (în acest caz, lipsește și cratima);

– „toți de la **națională**” (Pro Tv 23.XI); corect: „**Națională**” (numele echipei de fotbal);

– ministru de **externe** (B1TV, 15.XI); corect: „**Externe**”;

– „ministrul **mediului**” (Antena 3, 17.X); corect: „**Mediului**”;

– „ministrul **muncii**” (Antena 3, 19.X); corect: „**Muncii**”.

4. Greșelile care privesc abrevierile se împart în două categorii.

4.1. Lipsa punctului care marchează abrevierea:

– Orșova, jud Mehedinți (Prima TV, 29.X); corect: „**jud.**”;

– „**subinsp**” (Prima TV, 7.XI); corect: „**subinsp.**”.

4.2. Abrevieri improprii:

– „**purt de cuv**”/„**purt. cuv**” (Prima TV, 29.X); corect: „**purtător de cuvânt**”;

– „**sgt. maj.**” (Prima TV, 31.X); corect: „**serg.-maj.**”;

– „Administrația Națională a **Medicam.**” (Prima TV, 7.XI); corect: „**Medicamentului**”.

III. MORFOLOGIE

Greșelile întâlnite pot fi grupate în mai multe categorii în funcție de domeniul căruia îi aparțin, cu mențiunea că în anumite situații domeniile interferează, deci nu pot fi clar separate. În clasificarea ulterioară, ne propunem gruparea a greșelilor de morfologie în funcție de clasa de cuvinte vizată (verb, substantiv, adjective, pronume etc.). Greșelile vor fi exemplificate selectiv cu situații frecvente dintre cele mai relevante.

1. Morfologia verbului

1.1. Încadrarea verbelor la o altă conjugare, așa cum s-a întâmplat în cazul verbelor *a bate*, *a face* și *a simți*. Verbele *a bate*, *a face* aparțin conjugării a treia (imperativele *băteți*, *faceți* cu accent pe radical); formele de imperativ *băteți*, *faceți* cu accent pe sufix, ar corespunde unor verbe de conjugarea a II-a (**a bătea*/**a făcea*). Verbul *a simți* aparține conjugării a IV-a, iar timpul viitor (*s-o simți*) se formează cu un afix mobil și forma de infinitiv a verbului, (*a simți*) (conjugarea a IV-a), nu **a simte*

(formă corespunzătoare unui verb de conjugarea a III-a); de asemenea, verbul *a se complăcea* aparține conjugării a II-a (cu terminația *-ea*), iar modul condițional-optativ se formează cu auxiliarul *a avea* și forma de infinitiv:

- „**Băteți**-i pe bulgari!” (KISS FM, 17.X.2007); corect: „**Bateți**-i pe bulgari!”.
- „**făceți**-o” (TVR 1, 23.XI.2007); corect: „**faceți**-o!”.
- „Irinel **s-o simte** bine? (Pro Fm, 19.X.2007); corect: „Irinel **s-o simți** bine?”.
- „de ce bărbatul s-ar **complace** să fie prins la mijloc între două femei” (TVR 2, 17.XI.2007); corect: „**s-ar complăcea**”.

1.2. Deformarea formelor unor verbe în a căror structură se detașează sufixele *-esc*, *-ez*; verbul *a copia* are în structura sa sufixul *-ez* la indicativ prezent și la conjunctiv, iar verbul *a bănuie*, sufixul *-esc*:

- „El a comis deja două crime știute, **se bănuie** și o a treia.” (OTV, 15.XI.2007); corect: „**se bănuiește** și o a treia”.
- „Eu știi ce cred? Că a început **s-o copie** pe Loredana Groza.” (KISS FM, 7.XI.2007); corect: „**s-o copieze**”.

1.3. Deformarea formei unor verbe în cadrul conjugării acestora, prin analogii greșite pe care vorbitorii le fac cu alte forme din paradigma verbelor respective:

- „Aoleu, **nu mai zi** de-astea!” (Acasă TV, 17.XI.2007); corect: „**nu zice**”. Imperativul negativ are formă omonimă cu infinitivul. Forma „nu zi” a apărut prin analogie cu imperativul afirmativ: „zi (de-astea)!”.

1.4. Deformări ale verbelor, prin modificarea radicalului sau a terminațiilor acestora:

- „nu trebuie **să aibe**” (Pro TV, 5.XI.2007); corect: „nu trebuie **să aibă**” (terminația verbului *a avea* la conjunctiv prezent, pers. a 3-a, numărul singular este *-ă*, nu *-e*).
- „dacă **desființați**” (Pro TV, 22.XI.2007); corect: „dacă **desființați**”, (verbul are în radical doi *i*; vezi și etimologia verbului *a desființa*: *des-* + *ființa*).
- „vi le trimetem” (TVR 1, 23.XI.2007); corect: „vi le trimitem” (în radicalul verbului trebuie să apară litera *i*, nu *e*).
- „**așează** România” (TVR 1, 16.X.2007); corect: „**așază** România” (forma verbului *a așeza* la modul indicativ, timpul prezent, persoana a 3-a singular este *așază*, fără diftongul *-ea*).

1.5. Utilizarea unor verbe ca reflexive, în condițiile în care norma literară nu acceptă aceste forme:

- „dar totuși **mă risc**” (Pro TV, 19.XI.2007); corect: „dar/totuși **risc**” (forma cu reflexiv a verbului *a risca* este colocvială, neacceptată de normă).
- „**Mă rîd** de leșin aici că văd o poză în *Gardianul*.” (Antena 1, 10.XI.2007); corect: „**rîd**” (forma reflexivă a verbului *a râde* este un fenomen al limbii populare).

1.6. Utilizarea formei hibride *vroiam*, *vroiai*, etc. (toată paradigma de imperfect), cea mai frecventă greșeală legată de domeniul morfologiei verbului:

- „**Vroia** să se căsătorească” (Acasă TV, 23.X.2007); corect: „**voia** să se căsătorească” (forma de indicativ imperfect *vroia* nu este acceptată de normele limbii literare, fiind un hibrid între *voia*, de la verbul *a voi*, și *vrea*, de la verbul *a vrea*).

1.7. Utilizarea greșită a formei de mai-mult-ca-perfect, persoana a III-a, numărul plural a verbelor:

- „Mai devreme ne **fixasem** pe întârzierea” (Realitatea TV, 29.X.2007); corect: „Mai devreme ne **fixaserăm** pe întârzierea” (conform DOOM², în structura formelor de mai-mult-ca-perfect, plural, este obligatorie desinența *ră*).

2. Morfologia substantivului

2.1. Apariția unor forme greșite de genitiv și dativ, explicabilă prin detașarea incorectă a desinențelor de genitiv-dativ.

- „la sursa **neregulei**” (B1 TV, 17.XI.2007); corect: „la sursa **neregulii**” (forma de genitiv este cu desinența *-i*).
- „liderul **pieții** integrării de sisteme și servicii informatice” (Antena 1, 3.XI.2007); corect: „liderul **pieței** integrării de sisteme și de servicii informatice” (forma de genitiv este cu desinența *-e*).

2.2. Formarea incorectă (analitică) a cazurilor genitiv și dativ. La cazul genitiv, „articolul proclitic” *lui* este acceptat doar în cazul numelor proprii de proveniență străină și/sau al numelor proprii terminate în consoană. Exprimarea analitică a cazului dativ (prepozițional, cu prepoziția *la*) este un fenomen legat de limba populară. Această regulă nu se aplică însă în situația în care un substantiv este precedat de un adjectiv numeral (e corect „dau premii **la** cinci **copii**”):

– „torționarul **lui Elisabeta Rizea**” (TVR Cultural, 23.X.2007); corect: „torționarul **Elisabetei Rizea**” (cazul genitiv se exprimă cu ajutorul desinențelor și prin atașarea articolului hotărât la finalul substantivului).

– „Și **lu’ Ucraina** un miliard, și **lu’ băieții**” (Antena 1, 31.X.2007); corect: „Și **Ucrainei** un miliard, și **băieților ăstora**” (cazul dativ trebuie exprimat sintetic prin atașarea articolului hotărât la finalul substantivelor: *Ucrainei, băieților*).

– „I-am dat două ciocane **la butonul** ăsta.” (Pro FM, 6.XI.2007); corect: „Am dat două ciocane **butonului** ăstuia.” (în limba literară, cazul dativ al substantivelor nu se exprimă analitic (cu prepoziția *la*), ci sintetic, prin atașarea articolului hotărât specific la finalul substantivului respectiv).

2.3. „Propagarea” desinenței de genitiv-dativ la unele substantive care sunt în alt caz decât genitivul sau dativul:

– „le transmite investitorilor **faptului** că ...” (Antena 3, 19.X.2007); corect: „le transmite investitorilor **faptul** că...” („propagarea” inexplicabilă a desinenței de genitiv-dativ la un substantiv care ocupă poziția sintactică de complement direct).

– „cum este și cazul **doamnei Liliane** Ghervasiuc (Info Pro, 24.X.2007); corect: „cum este și cazul **doamnei Liliana** Ghervasiuc”.

2.4. Articulația greșită a substantivelor compuse:

– „**Primul-ministru** al României a observat că este cam greu să te deplasezi cu mașina în București.” (Pro FM, 22.XI.2007); corect: „**prim-ministrul** României” (adjectivul *prim* din alcătuirea substantivelor compuse *prim-ministru, prim-secretar* etc. este invariabil, cel ce primește articolul este substantivul *ministru, secretar* etc.).

2.5. Utilizarea unor forme de plural greșite:

– „vreau să aud ce **mâncări** extraordinare ați consumat” (KISS FM, 18.XI.2007); corect: „**mâncăruri**” (substantivul *mâncare* cu sensul „feluri de mâncare” are forma de plural *mâncăruri*).

– „**abțibilde**” (Radio 21, 14.XI.2007); corect: „**abțibilduri**” (forma de plural acceptată de normele limbii literare e *abțibilduri*).

– „**azilele**” (Pro TV, 5.XI.2007); corect: „**aziluri**” (desinența de plural a substantivului *azil* este *-uri*. Înlocuirea lui *-uri* cu *-e* se explică prin faptul că cele două desinențe sunt concurente în limba actuală).

3. Morfologia adjectivului: folosirea unor adjective cu forme incorecte din cauza necunoașterii flexiunii acestora sau a deducerii unor desinențe greșite:

– „Nici pentru anul următor situația nu este **roză**.” (Antena 1, 10.X.2007); corect: „situația nu e **roz**” (adjectivul *roz* este invariabil).

– „Dragii mei, **dragele** mele, sunt foarte curioasă” (TVR Cultural, 23.XI.2007); corect: „Dragii mei, **dragile** mele, sunt foarte curioasă” (adjectivul *drag* are trei forme flexionare: m.sg. *drag*, f.sg. *dragă*, m.f.pl. *dragi*).

– „în **ultimile** zile” (TVR 2, 20.XI.2007); corect: „în **ultimele** zile” (forma de feminin plural a adjectivului *ultimă* este *ultime*).

– „Președintele este considerat **atoateștiutor**.” (Antena 1, 31.X.2007); corect: „**atotștiutor**” (ceea ce variază la compusul de față este componenta adjectivală – *știutor-știutoare* etc.).

4. Morfologia adverbului: confuzia dintre *maxim, minim* (adjective) și *maximum/minimum* (adverbe) prin încadrarea morfologică în categoria incorectă:

– „în case de **maxim** 140 de metri pătrați” (TVR 2, 17.XI.2007); corect: „în case de **maximum** 140 de metri pătrați” (*maxim* este adjectiv; adverbul are o formă diferită, *maximum*).

– „**minim** 9,1 milioane alegători” (TVR 2, 23.XI.2007); corect: „**minimum** 9,1 milioane

de alegători” (*maxim* este adjectiv; adverbul are o formă diferită, *maximum*).

- „Au ascultat la **maxim** Costi Ioniță” (Acasă TV, 13 noiembrie)
- „până la **maxim** 500 de lei” (TVR 1, 23 noiembrie)
- „Avea nevoie de **minim** o sută de mii de euro” (Kiss FM, 27 octombrie)

5. Morfologia pronumelui

5.1. Și în cazul pronumelui se întâlnește una dintre situațiile de la substantive, anume exprimarea analitică a cazurilor genitiv și dativ:

- „I-a ținut **lu’ ăla** mâinile.” (Antena 1, 20.X.2007); corect: „I-a ținut **ăluia** mâinile.”

5.2. De reținut este noua grafie recomandată de DOOM² pentru scrierea adjectivelor și a pronumelor negative (*niciun, nicio, niciunul, etc.*). Nu trebuie confundate pronumele negative compuse menționate cu structurile de tipul *nici una, nici cealaltă* sau *nici unul, nici mai mulți* situații în care se detașează un adverb (*nici*) și un pronume nehotărât (*unul, una*):

- „aparatul nu era conectat la **nici o** sursă de curent electric” (Antena 1, 10.XI.2007); corect: „aparatul nu era conectat la **nicio** sursă de curent electric”.

5.3. O situație aparte este cea a pronumelui *tuturor*, care, prin analogie cu alte pronume nehotărâte, este folosit greșit cu forma *tuturora*:

- „În cazul unora, de fapt al **tuturora**, codul penal nu se aplică.” (Antena 1, 16.XI.2007); corect: „În cazul unora, de fapt al **tuturor**, codul penal nu se aplică.” (forma de genitiv a pronumelui nehotărât *toți* este *tuturor*, omonimă cu forma adjectivului, spre deosebire de *unor copii/unora*).

6. Morfologia numeralului

6.1. Cele mai frecvente greșeli în folosirea numeralului sunt cele de dezacord între numeralul cu valoare adjectivală și substantivul determinat:

- „premiu de peste **doisprezece** mii de euro” (TVR Cultural, 20.X.2007); corect: „premiu de peste **douăsprezece** mii de euro” (dezacord în gen al numeralului cu substantivul *mii*).
- „care a debutat anul acesta pe **doisprezece** iunie” (TVR Cultural, 17.X.2007); corect: Care a debutat anul acesta pe **douăsprezece** iunie” (în mod convențional, numeralele care-l conțin pe *doi*, exprimând data și ora, se folosesc cu forma de feminin).

6.2. Norma literară nu acceptă numeralele cu modificări ale părții finale a compusului:

- „ Până la **doișpe** vă gădesc.” (OTV, 9.XI.2007); corect: „Până la **douăsprezece** vă gădesc.” (dublă greșeală: dezacord și formă „scurtă” a numeralului *douăsprezece*).

IV. SINTAXA

1. Dezacordul.

Una dintre cele mai frecvente greșeli de sintaxă este dezacordul. Acesta poate fi de mai multe tipuri, în funcție de domeniul sintactic unde se manifestă: dezacord între subiect și predicat, dezacord între adjectiv și substantivul pe care îl determină, dezacordul anumitor pronume care se acordă cu nominalul de la care își procură referința (de ex. pronumele semiindependent *al*, pronumele relativ *care*, pronumele nehotărâte care dublează complementul direct sau complementul indirect) ș.a. Unele tipuri de dezacord pot fi întâlnite și în limba scrisă (de exemplu dezacordul dintre predicat și un subiect multiplu postpus, dezacordul pronumelui semiindependent *al*, dezacordul verbului când subiectul are o complinire colectivă sau partitivă), altele apar (mai frecvent) în limba vorbită, din diverse cauze (neanticiparea mesajului, neatenție):

1. 1. Dezacordul dintre subiect și predicat.

O greșeală frecventă este dezacordul verbului când subiectul este multiplu, iar cauzele greșelii sunt diverse: când subiectul multiplu este antepus, elementele care intră în componența subiectului multiplu sunt concepute ca formând o unitate semantică (un „bloc” semantic), determinând utilizarea verbului la singular:

- „*Traficul, vremea, ploaia i-a împiedicat* deocamdată să...” (B1 T, 15 nov.) – „traficul, vremea, ploaia” sunt concepute împreună drept *cauza* care „**i-a împiedicat** [pe invitați] să...”;

- „au ieșit foarte mulți [alegători] din Ardeal, *Harghita și Covasna s-a situat printre...*” (B1 TV, 25 nov.) – cele două județe cu populație majoritar maghiară formează un „bloc” semantic;

Când subiectul multiplu este postpus, cauzei amintite mai sus i se adaugă neanticiparea mesajului, faptul că mesajul este rostit pe măsură ce este conceput mental, iar elementele care compun subiectul multiplu sunt adăugate treptat (ulterior). În plus, aceste exemple reprezintă și o manifestare a acordului prin atracție (cu cel mai apropiat element):

- „materialul din care **a fost construit etajul și podul** nu îndeplinește standardele necesare” (TVR 2, 9 nov.);

- „**a fost oprită** circulația navelor... și tranzitul pe canalul...” (Prima TV, 21 oct.);

- „Li **s-a promis succes și îmbogățire** peste noapte” (Acasă TV, 31 oct.);

- „Când **vine frigul și ploaia**, te iau amețelile” (Pro FM, 24 oct.);

- „Unde, pe arii restrânse, **va fi doar lapoviță și ninsoare**” (Realitatea TV, 18 oct.);

- „...**spune și Gazeta, și Prosportul**” (B1 TV, 5 nov.);

- „Despre asumarea răspunderii **pe** votul uninominal **va discuta** în câteva minute *colega mea, Andreea Crețulescu, și invitații ei.*” (Realitatea TV, 29 oct.).

Tot din cauza neanticipării mesajului apar dezacorduri între predicat și un subiect simplu (plural) postpus verbului predicat:

- „Și mai **se ducea** niște *dudui* și mai suspinau niște *dudui*...” (Antena 1, 6 nov.);

- „De la o petrecere mexicană nu **putea** lipsi celebrii *mariachi*.” (Realitatea TV, 23 nov.);

- „Li se **lua** din casă, să spunem, *plăpumile*...” (Realitatea TV, 26 oct.).

Acordul prin atracție, cu un element mai apropiat de verb decât subiectul, apare atunci când subiectul și verbul predicat sunt la oarecare distanță în enunț:

- „Privirea neînduplecată a *copiilor* îi **topeau** și îi **înduioșau** inima în același timp.” (Acasă TV, 30 oct.);

- „Rudele lui *Romulus Mailat* **a avut** parte de o primire nu tocmai bună.” (Radio 21, 6 nov.);

- „**mai** vine *din tânăra generație* oameni” (Pro TV, 26 oct.);

- „Domnul Traian Băsescu și *corul* lui de cântăreți **n-a** explicat...” (Antena 3, 23 oct.);

- „moaștele *sfântului Dimitrie* **va** sta aici” (Antena 3, 25 oct.);

- „mentalitatea pe care dumneavoastră și *acești fotbaliști* de astăzi o **au** toți” (B1 TV, 22 oct.) – subiectul este *dumneavoastră și... fotbaliști*, deci verbul trebuia folosit la persoana a II-a plural (persoana care îl include pe interlocutor, alături de alte persoane);

- „Celebrul *cuplu Monica și Irinel Columbeanu* **au fost surprinși**...” (Prima TV, 31 oct.).

În ultimul exemplu de mai sus, un factor care favorizează dezacordul este și substantivul colectiv *cuplu*. În română, substantivele colective (cu formă de singular și înțeles de plural) utilizate la singular impun acordul verbului predicat la singular (spre deosebire de engleză, de exemplu). În limba vorbită, se întâlnește însă și acordul la plural (care reprezintă o greșală), în situații în care acordul după înțeles (de plural) se poate asocia și cu alți factori, cum ar fi acordul prin atracție:

- „*presa străină* **vin** aici mai mult sau mai puțin ocazional” (TVR 2, 20 oct.);

- „*Colegiul Medicilor* a declarat..., dar nu **au** vrut să divulge presei...” (Prima TV, 18 oct.);

- „Vă spun că *Ministerul de Externe* a reacționat, ba chiar **au solicitat** întâlniri cu...” (B1 TV, 1 nov.);

- „*Televiziunea Română* probabil **vor pierde** drepturile de televizare...” (B1 TV, 21 nov.);

- „aflați despre *o firmă*, care **au** nevoie de angajați” (Info Pro, 19 oct.);

Se poate întâlni și situația inversă, când subiectul este la plural, iar verbul este utilizat la singular:

- „Până acum, *autoritățile* locale nu au făcut nimic, din contră, pot să spun că le-a **favorizat** șederea aici.” (TVR 2, 17 nov.) – probabil că vorbitorul avea în minte un substantiv la singular, *primăria*.

Unele dezacorduri dintre subiect și predicat apar prin analizarea greșită a unității sintactice din poziția de subiect (elemente care ocupă alte funcții sintactice sunt interpretate drept subiect):

- „Astăzi și mâine, alte *mii* de pelerini sunt **așteptate** să vină la racla Sfântului.” (TVR 2, 26 oct.) - subiectul este *pelerini*, *mii* fiind un subordonat (atribut) al acestuia;

- „La cimitir **au venit** și fiul jurnalistului, Andrei Iucinu, însoțit de *mama* acestuia Emilia Iucinu, și de *avocatul* lor...” (B1 TV, 19 nov.) – mama și avocatul sunt circumstanțiale sociative, nu componente ale unui subiect multiplu;

- „...lipsa de competență sau *amatorismul*, ca să fiu mai exact, **au dus** echipa la...” (B1 TV, 8 nov.) – amatorismul reprezintă o explicație, un element de tip apozitiv.

Tot o analiză greșită a structurii sintactice apare în cele trei exemple de mai jos, care implică și o schimbare a statutului sintactic al verbului:

- „**Vor trebui** ca italienii să fie slugăriți de italieni.” (Antena 1, 6 nov.) – verbul ar fi trebuit utilizat impersonal (*va trebui*); acordul cu substantivul *italienii* este favorizat de existența unui tipar de construcție în care verbul impersonal *a trebui* primește un subiect (antepus, în general), cu care se acordă: „**Italianii vor trebui** să fie slugăriți de italieni.”;

- „Nu se **știi** care sunt *cauzele ale* acestor avarii.” (Realitatea TV, 23 nov.) – subiectul predicatului *nu se știi* (acordat greșit) este propoziția *care sunt...*; acordul s-a făcut greșit cu un element al acestei propoziții (și prin influența unei structuri de tipul *nu se știi cauzele*);

- „Majoritatea tinerilor **se presupun** că ar vrea să fie ca și...” (TVR 2, 2 nov.) – subiectul predicatului *se presupun* (acordat greșit) este propoziția *că [majoritatea tinerilor] ar vrea să fie ca și...*; acordul s-a făcut greșit cu un element al acestei propoziții (un factor favorizant fiind plasarea acestuia în fața verbului).

Când subiectul are o complinire partitivă (*o parte dintre elevi*) sau colectivă (*o mulțime de elevi*) sau când în poziția subiectului se află un nominal cu sens colectiv sau partitiv, apar ezitări în ceea ce privește acordul verbului, la singular sau la plural. Vorbitorii ezită între acordul la singular (cu substantivul colectiv sau partitiv, care este la singular) și acordul la plural (cu substantivul care denumește „mulțimea” asupra căreia se realizează operația de cuantificare, având formă de plural): *O parte dintre elevi a/au venit.*, *O mulțime de elevi a/au venit.* Norma literară admite, mai nou, ambele tipuri de acord, astfel încât nu am înregistrat drept greșală exemple ca *O mulțime au venit.*, considerate uneori greșeli. Atât uzul (exemplele cu pluralul sunt mult mai frecvente), cât și analiza și interpretarea sintactică (subiectul este substantivul la plural, iar cel cu sens colectiv sau partitiv este un atribut al acestuia, antepus) îndreptățesc acceptarea structurilor cu acord la plural. Din acest motiv, exemplele cu acord la singular sunt simțite uneori ca forțate, hipercorecte (determinate de dorința de a nu face o greșală):

- „*O parte* dintre ei **a fost** gata.” (TVR Cultural, 20 nov.).

O situație puțin diferită este când „operatorul” care realizează cuantificarea asupra unei mulțimi este un pronume nehotărât, negativ sau interogativ (*fiecare dintre copii*, *niciunul dintre ei*, *care dintre voi* etc.). Aceste trei categorii de pronume nu au categoria persoanei (cum au pronumele personale propriu-zise sau cele reflexive etc.) și impun acordul verbului predicat la persoana a III-a (singular sau plural, după caz). Acordul cu substantivul sau pronumele care denumește entitatea cuantificată (*copii*, *ei voi* din exemplele de mai sus) presupune o reinterpretare a structurii (subiectul nu mai este pronumele nehotărât, negativ sau interogativ, ci ceea ce urmează). În limba literară, acordul corect este cel formal, cu pronumele nehotărât, negativ sau interogativ (*Niciunul dintre ei nu a venit.*), mai ales când pronumele nu este însoțit de un nominal prepozițional cu care să se acorde verbul (*Fiecare am venit.* – verbul se acordă cu un „noi” nelexicalizat.) În limba vorbită, exemplele cu dezacord sunt foarte frecvente, după cum arată rapoartele de monitorizare a posturilor de radio și de televiziune, dar nu sunt toate greșeli „categorice”. Unele exemple sunt la limita dintre corect și incorect: așa cum am arătat, se poate

considera că pronumele nehotărât, negativ sau interogativ nu este subiectul enunțului, ci un subordonat al acestuia (în exemple ca *Fiecare dintre noi am venit.*) sau un operator de cuantificare al verbului predicat, în condițiile în care subiectul este inclus (*Fiecare am venit.*) sau subînțeles (*Fiecare au venit.*):

- „Fiecare dintre dâșii **au fost** în România în ultimele zile.” (OTV, 15 nov.) – în acest exemplu, acordul la plural este și prin atracție, și după înțeles (sensul sintagmei *fiecare dintre dâșii* este „toți”, iar acordul la plural redă mai bine sens);

- „Cred că cel mai bine ar fi **să vă prezentați** fiecare.” (OTV, 21 oct.);

- „**Sunteți** superstițioși careva?” (OTV, 21 oct.) – acordul se face cu un „voi” neexprimat: „Sunteți superstițioși careva dintre voi?”;

- „**În** aceste lupte **nu luaseră parte** niciunul dintre rechizitorii prezenți în sală.” (TVR Cultural, 11 nov.);

- „niciunul dintre petrecăreți **nu și-au dat seama...**” (Pro TV, 18 nov.);

În exemplul de mai jos greșeala este mai evidentă, întrucât *cineva* nu se folosește foarte des în structuri partitive:

- „**Știi** cineva despre ce e vorba?” (Antena 1, 20 oct.).

Sunt situații în care reinterprețarea structurii nu este posibilă și care reprezintă exemple clare de dezacord:

- „Tu știi cine **au** câștigat?” (Dan Dumitrescu) (B1 TV, 22 oct.) – pronumele *cine* impune acordul la singular;

- „...care vor să afle cine **sunt** vinovați de atacul asupra românilor” (Antena 1, 3 nov.);

- „Fiecare student sau fiecare studentă care **vin** încoace...” (TVR Cultural, 29 oct.) – întrucât a fost folosită conjuncția disjunctivă *sau*, ar fi trebuit făcut acordul la singular.

Unele dezacorduri dintre subiect și predicat au doar cauze extralingvistice (neatenția grabă, oboseala):

- „Faptul că o instanță a decis... trebuie **situată...**” (Realitatea TV, 24 oct.) – greșeala este favorizată de distanța destul de mare dintre subiect și predicat;

- „...**au** fost nevoie de intervenția mai multor...” (Antena 3, 25 oct.) – e greu de spus ce element lingvistic a favorizat dezacordul, poate că vorbitorul avea în minte o structură de tipul „au fost necesare mai multe intervenții”;

- „Bombă... la care a fost **adăugată** și un mecanism de ceasornic.” (Realitatea TV, 3 nov.).

Destul e frecvent este dezacordul dintre predicat și subiectul exprimat printr-un pronume relativ:

- „Una dintre puținele pelicule marca Hollywood care **spune** pe față adevărul despre...” (Național TV, 25 oct.);

- „Una dintre cele mai mari agenții care **face...**” (Realitatea TV, 21 nov.);

- „Domnul Bote face parte dintre acei parlamentari care [*intervenție a interlocutorului*] care **locuiește** la hotel.” (B1 TV, 19 nov.);

- „numărul de turiști români care **merge** în Bulgaria a crescut...” (Info Pro, 24 oct.);

- „Aceștia s-au lovit și de refuzul polițiștilor comunitari care **i-a cerut...** (Național TV, 25 oct.);

- „sunt considerat un om care nu **exist**” (TVR 2, 20 oct.);

- „ești o persoană care nu **ești** superstițioasă” (Pro TV, 23 oct.);

- „V-a zis că sunteți singura care mai **credeți** în el?” (OTV, 7 nov.);

- „ca om care nu **știu** foarte bine problemele...” (Realitatea TV, 7 nov.);

- „Sunt singurul care **văd** emisiunea.” (Realitatea TV, 20 nov.).

Dezacordul în gen al anumitor nume predicative are explicații cognitive – se preferă formele de masculin în situațiile oficiale sau în textele care se referă la astfel de situații:

- „România și Bulgaria au devenit **membri** ai Uniunii” (Antena 3, 30 oct.);

- „**următorii clasați** sunt Bulgaria și Ungaria” (Info Pro, 6 nov.).

1.2. Dezacordul predicativului suplimentar.

Au fost înregistrate câteva exemple de dezacord al predicativului suplimentar. În general, cauzele care determină greșeala sunt aceleași ca la dezacordul numelui predicativ:

- „**Rudele** îi caută **disperați**, dar...” (Acasă TV, 14 nov.);
- „speră ca echipa să câștige..., pentru a termina **neînvinși** grupa” (Antena 3, 25 oct.).

1.3. Dezacordul adjectivelor din grupul nominal.

Adjectivele (propriu-zise sau pronominale) se acordă cu substantivul pe care îl determină (regent) în gen, număr și caz. Dezacordurile în gen se înregistrează frecvent la adjectivele numerale:

- „în valoare de **doi** virgulă patru miliarde de lei” (Realitatea TV, 18 oct.);
- „Aici există douăzeci și **unu** de facultăți.” (Realitatea TV, 26 oct.);
- „doisprezece **zile**” (Pro TV, 26 oct.);
- „**doisprezece** grade la Arad [...], **doisprezece** grade la Timișoara” (B1 TV, 22 nov.);
- „doar **doisprezece** virgulă opt procente” (B1 TV, 25 nov.);
- „zece mii sau **doisprezece** mii” (TVR 2, 30 oct.);
- „are peste **doisprezece** mii de membri (TVR 2, 5 nov.);
- „șaptezeci și **unu** de instituții (Pro TV, 26 oct.);
- „o sută optzeci și **unu** de secții (Pro TV, 22 nov.);
- „o sută optzeci și **unu** de secții de votare (Antena 3, 25 oct.);
- „avem o mie și **una** de lucruri de făcut (Kiss FM, 24 oct.);
- „cel de-al doilea film, al douăzeci și **douălea** al seriei (Kiss FM, 1 nov.).

Probabil că prin hipercorectitudine (dorința de a nu greși) se explică utilizarea formei de feminin a numeralului atunci când nu este cazul (când numeralul nu are o utilizare adjectivală):

- „Vlad, alege-ți un număr între patru, cinci, **douăsprezece** sau paisprezece.” (Radio 21, 14 nov.).

În mod convențional, la exprimarea orei, numeralele care îl conțin pe *doi* trebuie folosite la feminin (nu este vorba de un acord propriu-zis, pentru că se spune *pagina doisprezece*, nu *pagina douăsprezece*):

- „de vinerea, la ora **doisprezece**, și până duminică noaptea” (Prima TV, 16 oct.);
- „ora **doisprezece**” (Antena 3, 27 oct.);
- „ceasurile se făcuseră **doisprezece** și douăzeci și patru de minute” (TVR 2, 9 nov.);
- „este ora **doisprezece**” (Kiss FM, 8 nov.).

Vorbitorii ezită destul de des la acordarea adjectivului pronominal de întărire, care are o flexiune foarte bogată:

- „o balanță echilibrată, în echilibru cu sine **însuși**” (B1 TV, 21 oct.) – dezacord în gen;
- „...și **însăși** materialele: mătase...” (B1 TV, 28 oct.) – dezacord în număr.

Greșeli de acord în gen și număr se mai înregistrează la pronumele semiindependent („articolul demonstrativ”) *cel*:

- „**cele** peste 1500 de litri de motorină” (Național TV, 1 nov.);
- „ar fi putut dosi **cei** opt miliarde și se-ntoarce acum” (Info Pro, 19 oct.);
- „din administrarea Regiei Autonome Româniafilm în **cel** al administrației locale” (TVR Cultural, 6 nov.).

Acordul în caz al adjectivului este vizibil doar la adjectivele feminine la numărul singular, care au o formă de genitiv-dativ diferită de cea de nominativ (*o prietenă bună, unei prietene bune*). În limba română există tendința de pierdere a acestui tip de acord, mai ales în situațiile în care adjectivul nu stă lângă substantivul pe care îl determină. Deși nu este un fenomen foarte recent, norma literară impune acordul în caz, astfel că exemple de mai jos sunt greșeli:

- „pentru sprijinirea populației **afectată** de...” (Național TV, 23 oct.);
- „pe fondul stării de urgență **declarată** de președintele...” (Național TV, 5 nov.);
- „Suntem în așteptarea unei conferințe **susținută** de...” (Realitatea TV, 6 nov.);

- „în cadrul cercetării penale **făcută...**” (OTV, 24 oct.);
- „vestea deciziei **luată** de Guvernul italian” (B1 TV, 1 nov.);
- „unei comisii **formată...**” (TVR 1, 23 nov.);
- „aceasta este concluzia unei statistici **publicată** de Guvernul de la Sofia” (TVR 2, 24 oct.);
- „organizarea unei forțe de acțiune **autonomă**” (TVR 2, 25 oct.);
- „parte a unei campanii bine **pusă** la punct de către organizația Al-Quaida” (TVR 2, 5 nov.);
- „din cauza unei probleme de natură musculară **apărută** la meciul cu Udinese” (TVR 2, 12 nov.);
- „împotriva stării de urgență **impusă** de președintele...” (TVR 2, 25 nov.);
- „începutul unei poezii frumoase **compusă** de...” (TVR Cultural, 24 oct.);
- „în cazul uniformei de polițist **pătată** cu sânge și **găsită** lângă...” (Prima TV, 16 oct.);
- „în cadrul unei conferințe de presă **organizată...**” (Antena 3, 25 oct.).

Unele dezacorduri sunt simple accidente, apărute prin neanticiparea mesajului sau din neatenție (au fost înregistrate în rapoartele de monitorizare deoarece realizatorul TV nu s-a corectat):

- „...aceste construcții monolitice, **aceste monștri** de sticlă” (TVR 2, 8 nov.).

1.4. Dezacordul pronumelui semiindependent al.

Pronumele semiindependent („articolul posesiv-genitival”) *al* este utilizat înaintea unor substantive la cazul genitiv și a unor pronume posesive, în situații bine determinate sintactic (pentru greșelile de construcție, vezi *infra*, punctul 6.). El nu se acordă cu substantivul pe care îl precedă (aflat în genitiv), ci cu regentul acestuia, care, de obicei, este plasat în partea anterioară a enunțului (*prietenul acesta al Mariei*). Greșelile apar când *al* se acordă cu alt substantiv din fragmentul de enunț anterior sau cu substantivul în genitiv pe care îl precedă:

- „în fața centrelor de distribuție **ale** pachetelor gratuite” (Național TV, 30 oct.) – este *distribuția pachetelor*, nu *centrele pachetelor*;
- „pe tema referendumului pentru votul uninominal și **al** alegerilor europarlamentare” (B1 TV, 25 nov.) – așa cum este făcut acordul, se înțelege că este *referendumul alegerilor europarlamentare*;
- „Horia a fost unul din pionierii și susținătorii de stindard **al** cântatului pe viu.” (TVR 2, 31 oct.) – acordul trebuia făcut cu *susținătorii*, nu cu *unul*;
- „se vor întrece în ochii juriului și **al** telespectatorilor” (Prima TV, 18 oct.);
- „de atunci au trecut opt generații **ai** unei familii” (TVR 2, 28 oct.) – în acest exemplu, acordul s-a făcut după înțeles („opt generații de *oameni*”).

Uneori, *al* este folosit invariabil (sub forma *a*). În limba literară, forma invariabilă este corectă doar când *al* precedă numerale (fișele a patru colegi), iar utilizarea invariabilă când *al* precedă substantive în cazul genitiv reprezintă o greșeală:

- „Tinerii vor lua cu asalt porțile unităților și **a** școlilor de profil.” (Național TV, 25 oct.);
- „cu ajutorul monologului sau **a** introducerii” (Realitatea TV, 29 oct.);
- „transfer firesc **a** unor jucători valoroși” (B1 TV, 22 oct.);
- „pe locul 2 în topul preferințelor copiilor, dar și **a** adulților” (B1 TV, 3 nov.);
- „la nivelul farmaciilor sau **a** medicilor de familie” (TVR 2, 17 oct.);
- „în timpul manevrelor și **a** duelurilor” (TVR Cultural, 10 nov.);
- „îmbunătățirea legislației în domeniul construcțiilor, **a** transportului în comun din județ.” (Antena 1, 3 nov.).

1.5. Dezacordul pronumelui relativ care.

Acest tip de greșeală apare pentru că vorbitorii nu reperează (destul de repede) care este substantivul cu care trebuie să se acorde pronumele relativ. Este o greșeală întâlnită destul de des:

- „Am produs și o economie destul de deșteaptă de pe urma **căruia** voi o duceți bine.” (Realitatea TV, 9 nov.);

- „pentru că nu are o persoană împotriva **căruia...**” (OTV, 24 oct.);
- „principiu pe baza **căreia...**” (Pro TV, 23 oct.);
- „Primarul oraşului [...] în subordinea **căreia** se află Poliţia comunitară...” (Info Pro, 6 nov.).

Acordul este mai dificil când pronumele relativ este precedat de pronumele *al*, fiecare dintre cele două acordându-se cu alt element din enunţ:

- „o confruntare **al cărui** titlu este...” (Realitatea TV, 16 oct.) – pronumele relativ ar fi trebuit să se acorde cu substantivul *confruntare*;
- „acea presupusă crimă **al cărui** autor este un român” (Realitatea TV, 5 nov.) – pronumele relativ ar fi trebuit să se acorde cu substantivul *crimă*.

1.6. Dezacordul altor pronume.

Înregistrăm aici exemplele cu dezacordul pronumelui nehotărât *unul*, care trebuie să se acorde în gen cu substantivul precedat de prepoziţia partitivă:

- „**Asta** e **una** din avantajele acestei metode” (Acasă TV, 4 nov.);
- „**una** dintre capetele de afiş ale producţiei lui Cristian Mungiu” (B1 TV, 15 nov.).

Exemplul de mai jos este la limita dintre corect şi incorect, deoarece vorbitoarea este o femeie, iar pronumele nehotărât ar fi trebuit să se acorde după înţeles, referenţial. Acordul la masculin apare prin presiunea formei de masculin care urmează:

- „Sunt **unul** dintre puţinii norocoşi care pot afla asta la servici[u].” (Realitatea TV, 29 oct.).

1.7. Dezacordul pronumelor personale.

În anumite condiţii sintactice, complementul direct şi cel indirect pot fi sau trebuie să fie dublate printr-un pronume personal, iar între cele două unităţi trebuie să se facă acordul. Abaterile de la această regulă nu sunt foarte numeroase:

- „Vreţi să-**i** faceţi o bucurie Andreei şi lui Sebi.” (Acasă TV, 5 nov.);
- „Conducerea grădiniţei încearcă [...] şi susţine că nu **le**-a fost precizat...” (Prima TV, 2 nov.);
- „ascunde opt miliarde, pe care ulterior **îi** va împărţi cu...” (Info Pro, 19 oct.);
- „din partea partidelor parlamentare pe care **îi** reprezintă” (Prima TV, 29 oct.).

1.8. Dezacorduri la nivel transfrastic.

Acordul este un fenomen sintactic care se manifestă în limitele unui enunţ, în general. Totuşi, anumite inconsecvenţe în ceea ce priveşte numărul şi genul (categoriile prin care se manifestă cel mai frecvent acordul), care depăşesc nivelul enunţului, pot fi considerate dezacorduri:

- „ – Sunt două categorii de *persoane*: unele nu au niciun simptom timp de ani şi ani de zile. (un medic)
- Deşi sunt **bolnavi**.” (reporterul, completându-l pe medic) (TVR 2, 7 nov.).

2. Acordul adverbului.

Adverbul nu trebuie să fie acordat, deoarece nu are categorii de gen şi număr. Greşelile mai frecvente afectează elementul de formare a gradului superlativ *cel*, atunci când adverbul care este la superlativ determină un adjectiv. În mod greşit, vorbitorul îl acordă pe *cel* cu adjectivul, deşi *cel* determină adverbul. Nu este o greşeală întâlnită foarte des în fişele de monitorizare, ea caracterizând mai ales vorbitorii mai puţin educaţi:

- „echipa **cea** mai prost clasată” (Antena 3, 27 oct.);
- „**cea** mai grav afectată” (Prima TV, 2 nov.);
- „este femeia **cea** mai puţin senzuală din lume” (Antena 3, 27 oct.).

Destul de rar, şi alte adverbe apar acordate:

- „6 nominalizaţi din **mulţi** mai mulţi câţi au fost la început” (B1 TV, 24 nov.).

3. Omiterea prepoziţiei *pe* în faţa complementului direct.

O greșeală foarte frecventă în româna actuală, chiar în registrul standard, la vorbitorii educați, este omiterea prepoziției *pe* în fața complementului direct. Aceasta se regăsește des în fișele de monitorizare, majoritatea contextelor fiind pronominale. Cel mai „afectat” este pronumele relativ *care*:

- „cea mai mare prostie **care** a făcut-o” (Acasă TV, 17 nov.);
- „un ceas **care** l-am avut” (Național TV, 12 nov.);
- „Sunt puțin bulversat de aceste legături **care** nu putem să le luăm.” (Realitatea TV, 4 nov.);
- „asta-i o atmosferă **care** nu o cunoaștem noi” (B1 TV, 16 oct.);
- „o legendă **care** poate ne-o spui tu” (TVR 2, 28 oct.);
- „Vreau să vă întreb de festivalul **care**-l organizați acolo...” (TVR Cultural, 12 nov.);
- „banii **care** Omar... i-a dat” (Antena 3, 23 oct.);
- „la tonomatul **care**-l șmenuiesc” (Kiss FM, 24 oct.);
- „piciorul **care** mi l-am rupt cu motocicletă” (Radio 21, 14 nov.);

Întrucât greșeala utilizării lui *care* în loc de *pe care* este destul de des remarcată și criticată chiar de vorbitori, apare și situația inversă, în care vorbitorii, din dorința de a nu greși, folosesc prepoziția acolo unde nu trebuie (hipercorectitudine), în situații în care pronumele relativ *care* are funcția de subiect sau pe cea de complement secundar:

- „Această poveste **pe care** pe noi ne-a impresionat foarte mult...” (Acasă TV, 20 nov.);
- „Mai e un lucru **pe care** aș vrea să te întreb.” (Realitatea TV, 23 oct.).

4. Greșeli privind regimul verbal.

O altă greșeală care apare destul de frecvent în fișele de monitorizare este schimbarea regimului sintactic al verbelor (acest aspect privește construcția determinanților verbului): unele verbe intransitive sunt folosite tranzitiv, alte verbe sunt folosite reflexiv deși în limba literară au utilizări nonreflexive pentru sensul din context (*mă răd, se merită* etc.), verbe care ar trebui să primească un complement direct sunt construite cu un complement prepozițional ș.a.:

- „Parcă nici vouă nu vă vine **să credeți de** ceea ce s-a întâmplat.” (Acasă TV, 29 oct.)
- „un test pe care **l-a căzut** la mijlocul lunii trecute” (B1 TV, 24 oct.)
- „deja **am dat citire asta**” (TVR 1, 6 nov.)
- „FRF **a decis amenzi** între o sută și două sute de milioane de lei vechi.” (TVR 2, 6 nov.)
- „Ce părere **aveți că** Adrian Mutu nu rezistă decât câteva minute?” (TVR 2, 8 nov.);
- „Țineți minte **să povestiți cu cineva** despre asta.” (Antena 1, 29 oct.);
- „**vă conversați**” (Pro TV, 18 nov.);
- „dar totuși **mă risc**” (Pro TV, 19 nov.);
- „și **ne pomeniți de noi** la OTV” (Prima TV, 24 oct.);
- „**s-au meritat** cele 557 de minute” (Prima TV, 24 oct.);
- „**merită de văzut**” (Prima T, 1 nov.);
- „Dar uite, săracul, că încearcă **să eschiveze...**” (Antena 1, 23 oct.);
- „Cum poți să vorbești de inundații și **să te răzi...?**” (Antena 1, 25 oct.);
- „Și să **ne mai rădem** un pic” (Radio 21, 20 nov.);
- „Hai să auzim **cu temperaturile** în țară!” (Pro FM, 24 oct.);
- „**s-a expirat** timpul” (Radio România Actualități, 25 nov.);
- „Știți **ce sunt** eu absolut **consternat?**” (Antena 1, 15 nov.);

5. Greșeli de utilizare a prepozițiilor.

Unele dintre greșelile de utilizare a prepozițiilor sunt de natură semantică (și nu vor fi discutate în acest capitol), iar altele sunt de natură sintactică, fiind vorba, în general, de prepoziții impuse de verb pentru un anumit sens. Greșelile de acest tip sunt destul de numeroase:

- „E bine că-și mai *amintește* cineva **despre** ei.” (Antena 1, 13 nov.) – *a-și aminti de...*;
- „*Îmi aduce aminte* **la** o reclamă pe care o văd eu la televizor.” (Radio 21, 31 oct.);

- „Își făcea probleme **despre** cariera sa de...” (Realitatea TV, 10 nov.);
- „Eu fac însă *un apel* **pentru** acești parlamentari pe care i-am citit mai devreme.” (B1 TV, 20 nov.);
- „**În** aceste lupte nu *luaseră parte* niciunul.” (TVR Cultural, 11 nov.);
- „Trebuie să avem grijă **asupra** celor care fac aceste acte.” (Pro TV, 5 nov.);
- „să-și asume răspunderea **pe** legea” (Antena 3, 19 octombrie) în loc de: „să-și asume răspunderea **pentru** legea”
- „Își va asuma *răspunderea* **pe** această lege.” (Antena 3, 23 oct.);
- „E o entitate ținută **pe** bani grei din afară.” (Antena 1, 16 noiembrie) în loc de: „E o entitate ținută **cu** bani grei din afară.”
- „Toată ziua el să fie acolo **pe** telefoane cu Israelul, cu Statele Unite...” (Antena 1, 6 noiembrie) în loc de: „Toată ziua el să fie acolo **la** telefoane cu Israelul, cu Statele Unite...”
- „Asta cu topul și-a *pus amprenta* și **pe** mine.” (Info Pro, 24 oct.);
- „Nu în ultimul rând pot fi discuții ulterioare **pe** problema partajului.” (OTV, 15 noiembrie)
- „**pe** finalul meciului” (PRO TV, 26 noiembrie)
- „Ceea ce s-a întâmplat astăzi **pe** conferință de presă comună Iușcenko - Băsescu este act fără precedent.” (Antena 3, 30 octombrie)
- „**Pe** agențiile de știri a venit o informație...” (Antena 3, 19 octombrie)
- „Nu mai este *interesată în* continuarea investiției.” (Antena 3, 30 oct.);
- „această chestiune **la** care aproape *îmi este jenă*” (Antena 3, 30 oct.);
- „... **a avertizat împotriva** atitudinilor care ar putea incita la ostilitate.” (Antena 3, 3 nov.);
- „Hai să *vorbim* numai **despre rău** pe toată lumea.” (Kiss FM, 30 oct.);
- „De capcane am trecut, iar **de** gardian nu cred că mai e cazul *să ne facem griji*.” (Info Pro, 31 oct.).
- *în* în loc de *la*:
„Doar puțin să rămâneți **în** telefon și dumneavoastră!” (OTV, 2 noiembrie)
„Ți-a intrat fusta **în** apă.” (PRO TV, 5 noiembrie)
- *în* în loc de *cu*:
„**în** niște ani de zile în urmă” (Antena 3, 30 octombrie)
În exemplul de mai jos, prepoziția impusă de verb (*a aspira la...*, *aspirantă la...*) este greșit înlocuită printr-o marcă casuală:
- „Alina Plugaru, o tânără aspirantă **a statutului** de membru PLD” (B1 TV, 25 nov.).
Alte greșeli de utilizare a prepozițiilor sunt la limita între sintaxă și semantică. Adverbul *vizavi*, urmat de prepoziția *de*, se folosește frecvent pentru a exprima relația, dar această utilizare nu este admisă de normele literare:
- „Ce ați vorbit cu autoritățile cu care ați luat legătura **vizavi de** situația acestor oameni?” (OTV, 4 nov.).
Aceeși utilizare o are adverbul *apropro* (mai puțin frecvent decât *vizavi*):
- „L-aș întreba pe domnul... dacă nu cumva **cauzele obiective apropro de investigații** se lovesc de cauzele subiective, interesele financiare ale...” (Antena 3, 19 oct.).
Au fost înregistrate diverse alte exemple:
- „Este ultima zi când soarele se mai află **în** influența zodiei de apă a Scorpionului.” (B1 TV, 22 nov.)§
- „ne putem distra măcar **de** țara în care trăim” (Antena 3, 23 oct.).
Locuțiunea prepozițională *din punct de vedere* poate fi urmată de adverbe, iar în această situație substantivul *punct* nu trebuie articulat (*din punct de vedere economic*), sau de substantive în genitiv – în acest caz, substantivul *punct* trebuie articulat (*din punctul de vedere al profesorilor*). Când determină un pronume posesiv, acesta urmează imediat după substantivul *punctul* (folosit articulat). Greșeala cea mai frecventă constă în folosirea nearticulată a substantivului *punct* când urmează un substantiv în genitiv:

- „într-o sală de clasă care, din **punct de vedere al** constructorului, trebuia să fie...” (Realitatea TV, 18 oct.);
- „**din punct de vedere al** unei persoane neavizate” (TVR Cultural, 4 nov.);
- „**din punct de vedere al** cârcotașului” (Prima TV, 24 oct.);
- „Poate nici acum nu are o situație veselă **din punct de vedere al** educației.” (OTV, 2 nov.);
- „**din punct de vedere al** prețurilor” (B1 TV, 11 nov.);
- „**din punct de vedere al** performanței” (TVR 1, 20 nov.);
- „**din punct de vedere al** spațiului construit” (TVR 2, 17 nov.);
- „**din punct de vedere al** veniturilor” (Europa FM, 14 nov.).

6. Omiterea pronumelui semiindependent *al*:

În sintagmele coordonate, după conjuncția coordonatoare trebuie folosit pronumele semiindependent *al*, omiterea acestuia fiind foarte frecventă:

- „Pentru împătimiții motoarelor și **vitezei**” (Acasă TV, 17 nov.);
- „Tăriceanu cere desființarea gheretelor și **bojdeucilor** de la Romexpo” (OTV, 26 oct.);
- „De partea cui sunteți, de partea Andrei Marin sau **Mihaelei Rădulescu?**” (TVR 2, 8 nov.).

7. Absența dublării complementului.

În anumite situații, complementul direct și cel indirect trebuie să fie dublate printr-un pronume personal nehotărât. Absența dublării nu a fost întâlnită foarte frecvent în fișele de monitorizare (poate și pentru că, uneori, e greu de delimitat între o greșală și o construcție acceptabilă):

- „Vă propun **să ascultăm unul** dintre cei care au câștigat.” (Acasă TV, 2 nov.);
- „Domnule doctor, pe câți dintre noi **afectează** această boală?” (TVR 2, 7 nov.).

8. Adverbul *decât* în contexte afirmative.

O greșală care apare mai ales la vorbitorii munteni este utilizarea adverbului *decât* cu verbul la forma afirmativă. În româna literară, dacă verbul are forma afirmativă, se folosesc adverbele *numai* sau *doar*, iar utilizarea verbului la forma negativă impune utilizarea adverbului *decât* (ex. *Nu am decât două examene.*):

- „Am **decât** litera [I]”. (Național TV, 23 nov.);
- „Mai sunt **decât** câteva minute.” (Național TV, 23 nov.);
- „A jucat de la egal la egal cu [...] **decât** în primele trei sferturi.” (Realitatea TV, 4 nov.);
- „Deci nu C.I.A.-ul l-a omorât pe Kennedy, ci chiar Lee Harvey Oswald, dar **decât** că teleghidat la KGB!” (Antena 1, 22 nov.).

9. Utilizarea adverbului și în locul adverbului *nici*.

Regula „concordanței” negative impune utilizarea adverbului *nici* când verbul are forma negativă. Invers, când verbul are formă afirmativă, se folosește adverbul *și*. Greșeala constă în amalgamarea celor două tipuri de structuri, folosirea lui *și* când verbul are formă negativă (nu este o greșală foarte frecventă):

- „să nu uităm în acest sezon **și** de accesorii” (TVR 2, 17 oct.);
- „se pare că **și** ploile **nu** vor fi prezente” (Antena 3, 25 oct.).

10. Utilizarea prepoziției *ca* pentru raporturi comparative de inegalitate.

Recomandarea lingviștilor este ca prepoziția *ca* să fie utilizată pentru raporturi comparative de egalitate, iar *decât*, pentru raporturi comparative de inegalitate. Această recomandare este încălcată destul de frecvent la posturile de radio și de televiziune monitorizate:

- „Iubirea e mai tare **ca** orice.” (Acasă TV, 10 nov.);
- „mai frumos **ca** iarna” (Pro TV, 25 nov.).

11. Topică greșită.

În limba română, topica este destul de liberă, în sensul că nu există anumite constrângeri sintactice pe care le întâlnim în alte limbi, astfel că variațiile de topică se asociază, în general, cu diverse nuanțe semantice sau pragmatice. Totuși, există exemple clare de greșeli de topică. Unele dintre acestea privesc avansarea adverbului *mai*, înaintea pronumelui personal nehotărât sau a celui reflexiv ori înaintea verbului auxiliar:

- „Nu **mai** *îl* înjurați.” (Realitatea TV, 20 nov.);
- „**Mai** *ne* trebuie bani și pentru chirie.” (B1 TV, 15 nov.);
- „Sper să nu **mai** *se* întâmple nimănui.” (Acasă TV, 3 nov.);
- „**Mai** *ar* fi povestea cu doamna blondă.” (OTV, 24 oct.).

Au fost înregistrate și alte tipuri de greșeli de topică:

- „Să rămâneți **fără și** acest loc de muncă.” (Acasă TV, 20 nov.);
- „Ai avut o **poveste tare complicată de viață**.” (B1 TV, 21 nov.);
- „...au fost ridicate toate avertizările, inclusiv cea de la **meteorologi de cod galben**” (Antena 3, 25 oct.);
- „Rămâi cu știrile de la **fix 17**.” (Info Pro, 26 oct.).

12. Nemarcarea relațiilor sintactice din grupul nominal.

În limba română, legăturile semantico-sintactice dintre cuvinte sunt marcate prin diverse „unelte” gramaticale: prepoziții, cazuri (genitiv, dativ), articulare, acord etc. În limbajul presei actuale se întâlnește însă, destul de frecvent, juxtapunerea unor substantive la cazul nominativ, în cadrul unui grup nominal, fără ca relația de subordonare dintre ele să fie semnalată prin „uneltele” amintite. Acest tip de construcție este o influență a stilului administrativ, în care elementele de legătură sunt suprimate, rămânând doar cele pline semantic (substantive și numerale, în general, mai puțin verbe). Astfel de structuri se întâlnesc frecvent pe „burtieră” (unde se indică funcția unei persoane invitate la o emisiune), dar pătrund și în limbajul moderatorilor:

- „ne spune Silviu Sergiu, **director departament politic** la *Evenimentul zilei*” (B1 T, 18 oct., moderator) – în locul construcției „ne spune Silviu Sergiu, **directorul departamentului politic** de la *Evenimentul zilei*”;
- „Domnul Cozmin Gușă, **președinte PIN**.” (B1 TV, 19 nov., moderator);
- „Marilena Cojocaru, **iubitoare animale**” (TVR 2, 17 oct., titraj) – atributul trebuia să fie legat de regentul său substantival prin prepoziția *de* (**iubitoare de animale**);
- „**președinte Autoritatea** Națională pentru Protecția Familiei” (TVR 2, 21 nov., titraj);
- „**președinte Patronatul** Național al Viei și al Vinului” (TVR 2, 21 nov., titraj);
- „Wajina Haris – Președinte Fundația Șeherezada” (Antena 1, 23 oct., crawl) – în locul construcției „Wajina Haris – **Președinte al/Președintele** Fundației Șeherezada”;
- „Corespondentul **Realitatea TV** Cristi Citre” (Realitatea TV, 29 oct., prezentator);
- „o să ne spună pe scurt istoria **jacuzzi**” (B1 TV, 11 nov., prezentator) – în acest caz, neașarea mărcilor de caz este cauzată și de faptul că este un cuvânt împrumutat recent;
- „să promulge legea privind votul uninominal - varianta **Pro Democrația**” (Antena 3, 27 oct., prezentator);
- „Nu sunt bani pentru **măriri alocații**, pentru pensii, pentru...” (B1 TV, 19 nov., moderator);
- „Lansarea celui de-al doilea **roman Dan Chișu** va avea loc astăzi.” (Kiss FM, 21 nov., moderator).

O altă influență a stilului administrativ se vede în omiterea prepoziției *de* după numeralele de la *douăzeci* în sus, greșeală care apare și în vorbire, și în scris:

- „Prețul petrolului a scăzut la **84, 90 dolari**.” (OTV, 24 oct.);
- „**optzeci milioane** de lei vechi [...], **douăzeci milioane lei vechi**” (B1 TV, 19 nov., moderator);

- „7,2 milioane lei [...] 11,6 milioane lei” (TVR 1, 18 oct.);
- „un total de **188 metri** pătrați” (TVR 2, 17 nov.);
- „**88 dolari**” (Pro TV, 17 oct.);
- „de la **130 euro**” (Prima TV, 18 oct.);
- „Prețul unui bilet este **treizeci lei** până la miezul nopții și patruzeci, după. (Kiss Fm, 8 nov.).

13. Greșeli de utilizare a conjuncțiilor.

Greșeli care privesc organizarea enunțului apar în utilizarea unor conjuncții și adverbe: acestea fie nu corespund raportului logic-semantic sau sintactic dintre unitățile sintactice pe care le leagă, fie nu sunt utilizate cu perechea lor corelativă (aici se încadrează, de pildă, utilizarea lui *cât și* fără *atât*, cele două elemente formând o pereche corelativă: *atât... cât și*). Greșelile de acest tip apar prin neanticiparea (neorganizarea) mentală a mesajului, din neatenție, din grabă:

- „Ministrul Transporturilor, Ludovic Orban, **cât și** subalternii săi...” (Realitatea TV, 20 nov.);
- „În Etiopia, fetița are o bunică, **cât și** alte rude care doresc să aibă grijă de ea.” (B1 TV, 16 nov.);
- „Și-a descoperit toate talentele, **fie** ele de afaceri **sau** de dansuri fierbinți...” (Acasă TV, 13 nov.) – perechile corelative corecte sunt *fie... fie, sau... sau, ori...ori*;
- „**fie** că sunt în Italia de ani buni **sau** de câteva luni” (Realitatea TV, 7 nov.);
- „**fie** că e vorba de un nou spectacol **sau** de un nou teatru” (TVR Cultural, 18 oct.);
- „**fie** că și-au continuat preferințele lucrului în atelier **ori** și-au adaptat...” (TVR Cultural, 4 nov.);
- „**fie** că vorbim de un detector radar **sau** de bani de benzină” (Europa FM, 16 nov.);
- „**pe de altă parte** un exercițiu de dicție, **pe de altă parte** și un exercițiu de...” (Radio 21, 30 oct.).

Conectorul *ca să* (fără disocierea celor două elemente) este corect doar când introduce o circumstanțială de scop. Greșeala constă în utilizarea sa pentru a introduce alte tipuri de propoziții (destul de frecvent):

- „Aceeși prezumție de nevinovăție i-a împiedicat **ca să**-și facă...” (Realitatea TV, 16 oct.);
- „doresc **ca să** poată...” (TVR 1, 18 oct.);
- „Țigani ai pe care vrei **ca să**-i duceți dv. acolo...” (Radio 21, 20 nov.).

Rar, sunt folosite alte conjuncții în locul celor corecte:

- „speră **că** dosarele să fie gata până în primăvara anului viitor” (TVR 2, 17 nov.) – probabil că pe prompter era scris fără diacritice.

Au fost înregistrate și greșeli de utilizare a conjuncției *decî*. Aceasta cumulează diverse valori pragmatice (pe lângă valoarea semantică de bază, care este concluzivă), iar uneori e folosită în exces, devenind un tic:

- „Tu mă faci pe mine **decî** să nu mai am vigoare.” (Antena 1, 25 oct.);
- „E bine să punem lucrurile **decî** într-o oarecare ordine cronologică corectă.” (Antena 1, 6 nov.).

Alt tip de greșeală este folosirea conjuncției *și* pentru a lega elemente care din punct de vedere logico-semantic nu se află într-un raport de coordonare:

- „dar a încercat să ne explice **și** să înțeleagă și toți românii că...” (B1 TV, 16 oct.) – raportul logico-semantic este unul consecutiv (astfel încât să înțeleagă și toți românii);
- „Toată lumea se plânge de dureri de spate **și** vârste din ce în ce mai tinere.” (TVR 2, 18 nov.) – formularea corectă ar fi fost „de la vârste din ce în ce mai tinere”;
- „La acest succes au contribuit toți, de la suporteri **și** până la președintele Federației.” (OTV, 18 nov.) – structura corectă este *de la... până la*, fără *și*;

- „...și supărările fostului ministru al Agriculturii nu se opresc **însă** aici.” (B1 TV, 18 oct.) – raportul de coordonare copulativă (exprimat prin *și*) și cel de coordonare adversativă (exprimat prin *însă*) sunt incompatibile semantic;

- „Sunt Oana Cuzino **și** aflăm de la specialistul [...]” (Pro TV, 24 nov.) – coordonarea unor unități sintactice indicând lucruri foarte diferite din punct de vedere logico-semantic nu este recomandabilă;

- „...va trebui să plece la o clinică medicală din străinătate **și unde** se va încerca recuperarea lui.” (B1 TV, 22 nov.) – propoziția introdusă prin adverbul unde se află într-un raport de subordonare (față de substantivul *clinică*), iar conjuncția *și* exprimă un raport de coordonare;

- „să presupunem că este o persoană care are o sumă de bani **și pe care** vrea s-o investească” (TVR 2, 12 nov.);

- „aici s-a mutat o familie **și care** spera să găsească...” (Pro TV, 22 nov.).

Ultimele trei exemple, în care *și* este un cuvânt de legătură „parazit” (sau „de umplutură”), arată o oarecare dezorganizare a enunțului, sub presiunea exprimării libere, fără un text scris în prealabil.

14. Anacolutul

Dezorganizarea (sintactică) a enunțului poate fi chiar mai mare. Fraza poate începe cu un anumit tipar de construcție, care apoi este abandonat, suspendat, continuându-se cu un alt tipar de construcție. Acest tip de greșală (discontinuitatea sintactică) poartă numele de *anacolut* și este destul de frecventă în limba vorbită, unde mesajul nu este anticipat mental și intervin diverși factori care influențează vorbitorul și-l determină să schimbe mesajul pe măsura rostirii lui. Greșelile încadrate sub denumirea de anacolut sunt foarte diverse și pot afecta un singur cuvânt sau tot enunțul. După cum sunt afectate diversele categorii gramaticale, întâlnim anacolutul cazului (greșeala afectează utilizarea cazurilor), anacolutul persoanei, anacolutul numărului sau mai multe dintre acestea la un loc. Este o greșală întâlnită atât la vorbitorii mai puțin educați, cât și la cei educați, puși în situația de a se exprima liber (în fișele de monitorizare, anacolutul apare frecvent în talk-show-uri):

- „**Eu**, de exemplu, C.N.A.-ul **mă pune** să vă întreb dacă aveți probe.” (B1 TV, 31 oct.) – enunțul începe cu un pronume în nominativ și continuă cu o construcție în care poziția subiectului este ocupată de un substantiv, iar pronumele ocupă poziția de complement direct;

- „Cu un om simplu care nu are nicio putere, **care** îi e frică.” (Acasă TV, 31 oct.) – pronumele relativ *care* ar fi trebuit să aibă forma de dativ, corespunzătoare funcției sale sintactice, de complement indirect;

- „...le-aș recomanda-o din suflet celor **care** le-a plăcut la vremea lor.” (B1 TV, 10 nov.);

- „Îmi pare rău că **domnul Pandele** de la Dâmbovița, când a venit odată la OTV, nu am putut lua legătura **cu el**.” (OTV, 24 oct.);

- „...cum s-a văzut, **săraca femeie i-a fost devalizat magazinul** doar pentru că...” (B1 TV, 8 nov.);

- „...ne amintim de Dănuț Lupu, **care nu se știe ce s-a întâmplat acolo până la urmă.**” (B1 TV, 29 oct.);

- „dar culmea este că **Dobrin**, în perioada aceea, **nu prea se băteau echipele pe el**” (B1 TV, 29 oct.);

- „ce șanse **avem** să aflăm, ca să **poți** preveni, ca să **poți** să anunți...” (Antena 3, 19 oct.) – anacolutul persoanei, persoana I plural este înlocuită cu persoana a II-a singular (cu valoare generică);

- „**Californienii să știe** că întreaga Americă este cu **voi**.” (Național TV, 24 oct.) – anacolutul persoanei;

- „Dar **am avut răbdarea**, și eu, dar și Domnia Sa, **să înțeleagă că**, de fiecare dată, vrem să aflăm cele mai importante și cele mai interesante lucruri.” (Antena 3, 19 oct.) – al doilea verb

este la persoana a III-a singular, deși primul verb este la persoana I plural, ambele verbe având același subiect (care impunea utilizarea persoanei I plural).

În fișele de monitorizare sunt înregistrate diverse alte tipuri de discontinuități și dezorganizări sintactice (unele rezultând din suprapunerea mai multor tipare de construcție):

- „Orice om sănătos la cap are doi pantofi în picioare, **care l-a lăsat Dumnezeu cu două picioare.**” (B1 TV, 18 oct.);

- „Există o concluzie, **ceea ce se mai demolează un mit.**” (Antena 1, 20 oct.);

- „E o afirmație pe care aproape mi-aș fi dorit **s-o fi spus-o.**” (Antena 1, 16 nov.);

- „Atunci când **nu ești vorbitorul de limba ta maternă**, nu reușești să-ți exprimi toate gândurile.” (B1 TV, 21 nov.);

- „Sun la consulat și **mi se răspunde** robotul. Ce fac atunci?” (B1 TV, 12 nov.);

- „De asemenea, **s-a putut** vedea în reportaj **pe antrenorul** Florin Halagian...” (TVR 2, 26 oct.);

- „N-au vrut să supere Biserica Ortodoxă **cu** cea catolică, au vrut să le împace.” (Europa FM, 21 nov.);

- „dedesubturile unei afaceri **care** ne tot chinuim **s-o** aflăm de ce s-a întâmplat în felul în care s-a întâmplat” (Antena 3, 23 oct.);

- „Ai făcut **lucrul acesta**, ai intrat în **această** campanie și înțeleg că unul dintre **lucrurile**, pentru că în mod inevitabil, aș vrea s-ajungem la **chestia** asta și oarecum să o rezolvăm din start pentru a nu fi cu **această** povară că trebuie să clarificăm și **această chestiune oricât de nu ne-ar face plăcere. Lucrul** care s-a pus în discuție este de ce ai folosit conturile tale [...]” (Antena 3, 30 oct., talk-show) – enunțul este incoerent, ideile nu mai sunt terminate, paradoxal, se pare că tocmai din dorința de a lămuri mai bine anumite lucruri. La nivel lexical, sunt deranjante repetițiile. Propoziția concesivă *oricât de nu ne-ar face plăcere* este greșit (ingenios de greșit) construită, amestecând mai multe tipare (*oricât de puțină plăcere ne-ar face, oricât ne-ar dispăcea*). Adverbul cu valoare contextuală concesivă *oricât* se raportează la secvențe care nu sunt negate gramatical.

- „Acesta este albumul lansat la sfârșitul lunii septembrie **a Simonei.**” (B1 TV, 31 oct.);

- „Fiți bărbați! Dovediți că **fiți** bărbați!” (B1 TV, 8 nov.);

- „pentru a calma oamenii **de la** acest calvar al inundațiilor” (Realitatea TV, 20 nov.);

- „ei par mai **confortabili cu ideea...** (Antena 3, 19 oct.) - construcția reprezintă un calc după engl. „to be comfortable with”.

V. LEXIC ȘI SEMANTICĂ

Greșelile de lexic și de semantică înregistrate se pot clasifica după mai multe criterii.

1. În funcție de criteriul **frecvență**, se constată ușor că unele greșeli sunt foarte des întâlnite la prezentatorii emisiunilor, la moderatori, la reporteri, la corespondenți, iar altele sunt rare, accidente sau inovații (personale sau generale, dar foarte recente în limbă) marcate uneori stilistic.

1.1. Dintre **greșelile frecvente** înregistrate, menționăm:

1.1.1. utilizarea prepoziției *datorită* în locul lui *din cauza* sau invers

– „Riscă să-și piardă casa **datorită...**” (Acasă TV, 5 noiembrie)

– „Toate lucrurile astea se pierd **datorită** incompetenței guvernului” (Realitatea TV, 9 noiembrie)

– „A fost avansat la *Exceptional* **din cauza** unor astfel de rezultate.” (OTV, 15 noiembrie)

1.1.2. utilizarea cuvântului *locație* în locul lui *loc* (prin calc semantic din engleză și extindere excesivă):

– „**locație** secretă” (TVR1, 3 noiembrie)

– „Autoritățile au pregătit deja **locații** pentru a adăposti oamenii.” (TVR 2, 21 noiembrie)

– „Secțiile de vot pentru cele două alegeri rămân diferite, dar se vor afla în aceeași **locație**.” (BITV, 19 noiembrie)

– „A treia **locație** controlată a fost pădurea” (Prima TV, 16 octombrie)

1.1.3. utilizarea pleonastică a semiadverbelor *mai* și *încă*:

– „**încă** îl **mai** urmărește coșmarul” (TVR 1, 6 noiembrie)

– „**mai** sunt **încă** multe” (TVR1, 23 noiembrie)

– „de ce se **mai** fabrică **încă**” (PRO TV, 22 noiembrie)

1.2. Dintre *greșelile rare*, accidente sau inovații, notăm:

1.2.1. accidente:

– „**Biserică care** spun **locatarii** că...” în loc de: „**Biserică** despre **care** spun **localnicii** că...”

– „**În primul lucru** va fi să...” (InfoPro, 2 noiembrie) în loc de „**Un prim lucru** va fi să.../**În primul rând** va trebui să...”

1.2.2. „inovații”:

– „O să se topească, **o să se meltească** zăpada” (Antena 1, 25 octombrie) în loc de construcția fără verbul inutil, suplimentar *a se melti*: „O să se topească zăpada”.

– „Autoritățile din Italia sunt foarte **retezante**.” (Antena 1, 6 noiembrie) în loc de „Autoritățile din Italia sunt **intransigente**.”

Dacă în primul exemplu, verbul *a se melti* este format de la engl. *to melt* „a se topi”, în al doilea exemplu, cuvântul *retezant*, inexistent în lexicul limbii române, poate fi pus în legătură cu locuțiunea verbală *a i-o reteza (cuiva)*.

– „și-a probat talentul de **vitezist** și pe două roți” (TVR 2, 6 noiembrie)

– „cu privire la **sexoșenia** lui Cioacă” (Antena 3, 23 octombrie)

– „Uită-te la emisiunea unui **nord-vestist**” (Antena 1, 16 octombrie)

– „Când îi văd pe toți **asfaltagiii** ăștia!” (Antena 1, 20 octombrie)

De multe ori, creațiile personale sunt marcate stilistic, pentru a realiza o exprimare „mai altfel”, pentru a da expresivitate unei formulări, pentru a spune un lucru într-un mod mai sugestiv sau mai învăluit.

2. În funcție de **cauzele apariției greșelilor**, distingem următoarele tipuri:

2.1. Greșeli cauzate de necunoașterea sensului unor cuvinte, în special al neologismelor,

Din cauza necunoașterii sensului unor cuvinte, a neglijenței în exprimare sau a „modei” lingvistice, acestea sunt utilizate adesea în contexte neadecvate.

În această situație se află cuvântului *hit* care înseamnă „șlagăr” (cf. DEX) din următorul exemplu:

– „Un mare **hit** sunt pantofii de inspirație masculină.” (Antena 3, 27 octombrie)

Din componența semantică a cuvântului *hit* s-a păstrat numai caracteristica „modă”, care explică utilizarea acestuia într-un astfel de context.

Din cauza necunoașterii sensului verbului **nereflexiv** *a servi* („Tranz. A pune, a aduce la masă mâncare, băutură etc. # A prezenta cuiva o mâncare ca să ia din ea, a trata pe cineva cu ceva; a da să mănânce.” – DEX) și a **reflexivului** *a se servi* („Refl. A lua să mănânce sau să bea.” – DEX), apare frecvent prima formă în locul celei din urmă:

– „o **serviți** [*plăcinta*] împreună cu bunii voștri prieteni” (PRO TV, 25 noiembrie)

– „mai **serviți** o cafeluță” (PRO TV, 23 octombrie)

Verbul *a se întâmpla* se întâlnește în numeroase contexte, această extindere a utilizării lui nefiind justificată și deci nici recomandabilă. Astfel, *a se întâmpla* apare în locul lui:

– *a se produce*

„Ai observat câte filme cu pinguini **s-au întâmplat** după?” (TVR Cultural, 7 noiembrie)

– *a se desfășura*

„Se-**ntâmplă** ancheta, tocmai ce se-**ntâmplă** ancheta.” (Antena 3, 19 octombrie)

– *a fi*

„Asta [vreamea bună] **s-a întâmplat** mai ales în...” (Prima TV, 13 octombrie)

– *a avea loc/a fi*

„**Se-ntâmplă** o mare petrecere „Cargo”.” (InfoPro, 20 octombrie)

„**S-a întâmplat** această decernare de premii.” (PRO TV, 5 noiembrie)

Verbul *a (se) escalada*, ca și *a se întâmpla*, apare cu frecvență de clișeu (probabil, grație „rezonanței” lui savante), uneori făcând enunțurile neclare, alteori înlocuind un cuvânt simțit ca „prea comun”:

– „că s-a **escaladat pe scara** asta aproape de dorința mea” (Antena 3, 23 octombrie)

– „Am avut un conflict **escaladat** între sindicate și...” (Antena 3, 19 octombrie)

– „Scandalul dintre... **a escaladat** luni.” (Antena 3, 19 octombrie)

– „adăpost de **escaladarea** prețului” (Antena 3, 19 octombrie).

De asemenea, din cauza necunoașterii formei fixe a unor locuțiuni verbale, se intervine în structura acestora (fără a avea însă intenția de sporire a expresivității):

– „[copiii] și-ar da frâu liber **aventurii** și **dorului** de a se bate pe culoare” (InfoPro, 19 octombrie)

Locuțiunea verbală corectă este, conform DEX, *a da (cuiva sau la ceva) frâu liber = a lăsa în voie*, nu *a-și da frâu liber*. (Substantivele *aventurii* și *dorului* sunt folosite forțat în acest context.)

– „**nu mai sunt în putere, fizică**, de **a lua de la capăt**” (Antena 3, 17 octombrie) în loc de „**nu mai sunt în putere, fizic**,/nu mai am **puterea fizică** de **a o lua de la capăt**”

Substantivul *putere* face parte dintr-o locuțiune verbală (*a fi în putere*) și nu poate primi o determinare, o calificare adjectivală, chiar dacă este incidentă. Expresia adecvată contextual este *a o lua de la capăt*, nu *a lua de la capăt* (care nu mai este urmată de nicio precizare: *a lua de la capăt ceva*).

– „având de luat **o revanșă**” (Antena 3, 25 octombrie) în loc de „trebuind să-și ia **revanșa**”

2.2. Greșeli ce reprezintă pleonasm frapante. Asocierea frecventă a unor cuvinte care au același sens nu mai este simțită ca pleonasm, nu este supărătoare pentru vorbitor din cauza faptului că structura s-a fixat și s-a uzat. Vorbitorul simte că este insuficient un singur cuvânt pentru redarea unei idei și atunci o „întărește”, adesea fără a fi atent la sensul cuvintelor folosite.

În exemplul următor, nu se cunoaște etimologia cuvântului *procent*, care are în structura sa prepoziția latinească *pro* „pentru” și numeralul *centum* „o sută”. Așadar, repetarea lui „sută” constituie un pleonasm:

– „Reprezintă **un procent** de până la **25 la sută**.” (Realitatea TV, 18 octombrie)

În aceeași categorie, se înscrie asocierea verbului *a termina* cu englezismul *happy-end*, care înseamnă „sfârșit fericit”:

– „Se **termină** cu **happy-end**.” (B1TV, 28 octombrie)

Din punct de vedere pragmatic, pleonasmul se explică prin faptul că acela care îl folosește intenționează să fie mai explicit, să întărească o idee.

Exemplele următoare sunt relevante:

– „**Rămâneți** cu Televiziunea Română **în continuare!**” (TVR1, 20 noiembrie)

– „**vremea de afară**” (Realitatea TV, 22 octombrie)

– „dacă n-or fi **intemperii pe afară**” (PRO TV, 4 noiembrie)

– „**vești noi**” (PRO TV, 17 noiembrie)

– „**O papiotă de ață**” (Radio 21, 31 octombrie)

– „**marea majoritate** a bulgarilor” (Radio România Actualități, 17 noiembrie)

– „**Drept pentru care** l-am invitat la primul subiect” (Realitatea TV, 9 noiembrie)

– „**grăbiți-vă repede**” (Antena 3, 3 noiembrie)

– „O rotiță care (...) **să-și aducă aportul**” (Antena 1, 16 octombrie)

– „Bine v-**am regăsit din nou** la ediția specială a emisiunii noastre!” (OTV, 28 octombrie)

– „Mă sunau **să mă întorc înapoi** să văd despre ce e vorba” (OTV, 18 noiembrie)

2.3. Greșeli cauzate de asemănările formale dintre cuvinte.

De exemplu, *argumentație* apare în locul lui *argument*:

– „Una dintre **argumentațiile** de bază ale președintelui a fost tocmai aceea că... pentru a nu se cheltui bani.” (Antena 3, 23 octombrie)

2.4. Greșeli care se explică prin calc din engleză:

– „o adevărată **relocare** dinspre Marea Neagră spre Costa Rica” (TVR 2, 17 noiembrie)

Verbul *a reloca* și substantivul *relocare* nu sunt înregistrate în dicționarele românești (consultate); probabil că este o adaptare a engl. *relocation* (se referă la mutarea unui număr mai mare de persoane).

2.5. Greșeli cauzate de neînțelegerea sau neconștientizarea structurii cuvintelor (a formării lor):

Substantivul *președinție* este format de la *președinte*, prin urmare, trebuie să apară litera *i* în structura cuvântului derivat:

– „Din momentul în care legea a ajuns la **președenție**, șeful statului...” (OTV, 30 octombrie).

2.6. Greșeli care sunt rezultatul unor suprapuneri de cuvinte sau de construcții.

Următoarea construcție se explică prin suprapunerea mentală a două construcții: *a obține o diplomă* și *a absolvi un masterat*:

– „Tot aici **a obținut** un master pentru...” (TVR Cultural, 16 octombrie)

Exemplul conținând structura *ocupă un rol* se explică tot printr-o suprapunere mentală a două structuri (frazelice): *a juca un rol* și *a ocupa un loc*:

– „Mănăstirea Neamț **ocupă un rol** cu totul deosebit”

În această categorie, intră și forma *nevoios*, apărută prin suprapunerea lui *nevoiaș* cu *anevoios*:

– „În Bulgaria sunt mii de copii **nevoioși**.” (TVR2, 16 noiembrie).

2.7. Greșeli reprezentând creații nejustificate

Uneori, se creează cuvinte acolo unde nu este nevoie. Cuvintele respective nu sunt înregistrate în dicționare. Astfel, apare cuvântul *respectabilitate* în locul cuvântului *respect*:

– „obținerii unei false **respectabilități**” (Acasă TV, 6 noiembrie)

Nici cuvântul *capabilitate* nu este consemnat în dicționarele curente ale limbii române. În următoarea construcție, trebuia evitat acest cuvânt:

– „Sigur că trăiesc o minimă satisfacție atunci când văd că aproape toată lumea și-a dat seama despre domnul Cioroianu și **capabilitățile** sale.”; corect: „Sigur că trăiesc o minimă satisfacție atunci când văd că aproape toată lumea și-a dat seama **de** domnul Cioroianu și **de ce este capabil domnul Cioroianu.**”

Justificarea unor creații noi trebuie să aibă întotdeauna în vedere utilitatea lor. Cuvintele inexistente pentru a exprima un lucru sau o nuanță de sens au șanse să se fixeze în lexicul unei limbi, altfel, nu.

2.8. Greșeli cauzate de „**atracția semantică**”

Cuvinte din aceeași sferă semantică amenință să apară uneori în locul altora înrudite. Astfel, înregistrăm cuvântul *diagnostic* în loc de *bolnav*, *a absolvi* în loc de *a trece/a susține (un examen)*, *a completa* în loc de *a adăuga*:

– „Mii de cazuri și de **diagnostice** se luptă cu moartea.” (OTV, 15 noiembrie)

– „elevii care nu **au absolvit**... examenele de capacitate” (Antena 3, 27 octombrie)

– „Aș mai vrea să **completez** faptul că...” (Radio România Actualități, 5 noiembrie)

3. Dintre greșelile menționate la punctele anterioare, unele pot fi considerate grave, altele sunt oarecum „scuzabile”.

Dintre cele grave, menționăm greșelile datorate neînțelegerii sensului unor cuvinte, ca și neînțelegerii structurii unui cuvânt (a modului de formare). În aceeași categorie, poate intra pleonasmul frapant.

Utilizarea unor cuvinte englezești nu reprezintă propriu-zis greșeli. Totuși, o astfel de utilizare nu este recomandabilă acolo unde există un echivalent în română. De exemplu, în următoarea construcție, în locul cuvântului *slow* se putea folosi foarte bine românescul *lent*:

– „în categoria asta, a pieselor mai **slow**” (Kiss FM, 21 octombrie)

În locul engl. *sit-in*, ar fi trebuit utilizat românescul *demonstrație*:

– „A organizat... **un sit-in** în fața ambasadei.” (Antena 3, 3 noiembrie)

Desigur că utilizarea unor cuvinte englezești se explică, pe de o parte, prin dorința vorbitorului de a impresiona, de a arăta că este cunoscător al unei limbi străine, pe de altă parte, pentru a atrage atenția, pentru a da colorit mesajului. Snobismul unor astfel de utilizări nu ar trebui încurajat, deoarece există riscul ca receptorul să nu înțeleagă mesajul transmis.

Foarte probabil, cei mai mulți vorbitori de limba română nu cunosc sensurile cuvintelor *asist* și *device* din următoarele exemple:

– „cinci **asisturi**” (Prima TV, 7 noiembrie)

– „Am realizat că e nevoie de toate **device-urile** și de toate minunățiile” (InfoPro, 31 decembrie).

Cuvântul englezesc *asist* înseamnă „o activitate prin care un jucător ajută alt jucător din echipa lui ca să înscrie un gol sau ca să câștige un punct”, iar *device* (din seria lui *gadget*) „dispozitiv, aparat, mecanism, sistem”.

VI. STILISTICĂ ȘI PRAGMATICĂ

În plan discursiv, stilistic și pragmatic, nu este vorba de greșeli propriu-zise, ci de abateri de la un ideal de claritate, proprietate și adecvare a limbajului.

1. Excesul de elemente colocvial-argotice

Folosirea elementelor colocvial-argotice intră în formula unor emisiuni (de divertisment) sau caracterizează stilul - de o expresivitate populară marcată - al unor colaboratori. E însă nerecomandabilă folosirea lor în exces și mai ales în contexte nepotrivite (de exemplu în emisiuni de știri și în comentarii politice), chiar dacă sunt însoțite de formule de scuză sau de mărci ale ironiei:

- „**i-a dat în bot, iertată fie-mi expresia**” (Antena 3, I. Cristoiu)

„Iar la întrebarea asta, cea mai **penală, ca să zic așa**” - (TVR 2, 22.XI. 2007)

Au fost înregistrate (destul de rar) cuvinte marcat vulgare:

- „o **curviștină** mică **pusă pe interes**” (Prima TV, 21.X.2007)

- “Nici nu mai sunt vreun **pulifrici** de-ăsta” (Antena 1, 25.X.2007).

- “Băi **pupincuristule**, băi băiatule!” /Antena 1, 16.XI.2007)

Mai frecvente sunt argotismele a căror vulgaritate este aluzivă; în această situație sunt mai ales construcțiile eliptice și ambigue cu verbele *a pune, a lua, a da, a face* etc.:

- „Să nu mai umbli cu mașina murdară că **am pus-o**” (31.10.2007. ProFM)

- „Cred că dacă era Cristina acum în Italia, cred că **și-o lua**” (8.11.2007, ProFM)

- „Am auzit că în seara asta o româncă **și-a mai luat-o** în metroul din Milano” (OTV, 7.11.2007)

- „În ideea că n-au reușit **să ne-o tragă**” (OTV 18.11)

- „Conducerea le-a dat ceasuri Cartier **la tot cartierul**” (26.10.2007, ProFM)

- „Pe voi **vă cam freacă grija** despre emigranții români” (Antena1, 6.11.2007)

Argotismele sunt folosite uneori în comentarii politice, coborând foarte mult nivelul discursului:

- „Politicienii sunt **de gașcă, sunt borfași**” (ProFM, 8.11.2007)

- „președintele... e un **șmenar** politic” (Antena 3, 23 octombrie)

- „Foarte **tare**, Patriarhul ăsta, **mânca-ți-aș**, cum știe el să...” (KissFM 20.XI. 2007)

sau chiar în prezentarea știrilor și a anchetelor:

- “cei trei pugiliști români suspectați că **ar fi pus mâna** la Chicago” (TVR2 5.XI.2007)

- „Dacă e moartă, cine i-a făcut felul?” (OTV, 15.XI.2007)

Cele mai multe elemente familiar-argotice și vulgare au fost înregistrate la posturile de televiziune OTV și Antena 1 (emisiunea lui Mircea Badea):

- „Ia să mă dau eu **grande**” (OTV, 2.XI.2007).

- „Scoate ceva din buzunar ce zice Mihaela că clar, **soto**, era un cuțit” (OTV 18.XI.2007)

- „I-a **pupat pe băscălie**?” (Antena 1, 23.X.2007).

- „s-a inflamă orezul, grișul în el?” (Antena 1, 6.XI.2007)

- „a început să crească în steaua lui de **smârdoi politic**” (Antena 1, 31.X.2007) etc.

Alte exemple sunt: *bazat, abureală* (OTV), *dilimac, ciumpalac, nașpa, meclă, dudă, din părți, vrăjeală, a se oftica, pauza lui pește* (Antena1), - *țoale* (Antena3), *făță, țeapă, borfași, beton* (ProFM), *bulău* (InfoPro, 19 octombrie) etc.

Regretabilă este și violența pe care unele elemente familiar-argotice o aduc în discurs, prin includerea lor în acte (fie și pe jumătate glumețe) de amenințare, insultă:

- „Dacă nu mai am timp suficient îți **crăp capul cu lopata**” (Antena 1, 27.X.2007)

- „Ei credeau că eu o să stau cu mâinile în buzunar ca ei **să mă porcăie** pe mine” (OTV 18.11)

- „Idea este, până se deschide **jegul ăsta de.....site**” (Antena1, 6.XI.2007)

2. Stilul „relaxat”

Anumite abateri morfo-sintactice și lexicale discutate în capitolele anterioare au și relevanță stilistică, pentru că aparțin registrului popular și familiar, comunicării „relaxate”, indifferente față de normă.

De exemplu, o serie de construcții cu pronumele reflexiv (*a se râde, a se merita, a se risca*) sunt stridente stilistic, marcând un nivel suburban de comunicare (folosit involuntar sau cu intenție umoristică):

- „Mă rîd de leșin aici că văd o poză în *Gardianul*” (Antena 1, 10.XI.2007)

- „**s-au meritat** cele 557 de minute” (Prima TV, 24.XI.2007)

- „**mă risc**” (ProFM), „**vă conversați**” (18.11.2007, ProFM); „să **ne** mai rîdem un pic” (Radio 21, 20.11.2007) etc.

Indicii ale unui stil colocvial neglijent sunt și anumiți conectori discursivi - „**în plus de asta**” (Antena3) - , ca și extinderea – deja discutată – a folosirii prepoziției *pe*.

Aceluiași registru îi aparțin formulele de desemnare și de adresare ireverențioase (*Răduleasca, Băselu*) sau stângace:

- „**Domnu’ soț**, e adevărat că Elodia e la dumneavoastră la nuntă?” (OTV, 9.11)

3. Alte excese stilistice sunt:

a. utilizarea ununi *stil prețios, artificial*, în care cuvintele comune, din lexicul fundamental, sunt înlocuite cu sinonime culte, cu împrumuturi mai mult sau mai puțin recente:

- „Revenind la acest **moment terminus** al vieții Elodiei” (OTV, 15.XI).

Substituția este șocantă mai ales când se prduce în locuțiuni și expresii relativ stabile:

- „Simona Senzual speră că după ce **va lua final** tîmbălăul...” (Acasă, 24.X.2007).

Recursul adesea nejustificat la termenul *locație* (vezi *supra*) poate intra în aceeași categorie de fenomene;

b. *stilul „telegrafic”, administrativ* (manifestat prin juxtapunerea unor substantive și grupuri nominale – “iubitoare animale”, “președinte Patronatul Național al Viei și al Vinului”, pentru care vezi *supra*).

c. folosirea clișeeilor (*la nivel de.../ la nivelul..., vizavi de* etc.):

- „și la noi în țară, **la nivelul zilei de mâine**, vor începe ploile” (Antena 3, 3.XI.2007)

- „**la nivelul zilei de marți**” (Antena 3, 3.XI.2007)

- „mai avem de învățat **la nivel de suporteri**” (B1 TV, 22.X. 2007)

d. repetițiile involuntare; cacofoniile (vezi *supra*).